

Maria Ahola

Lukukoiratoiminta korkeakouluissa

Tutkimus lukukoiratoiminnan mahdollisuuksista korkeakouluympäristössä

Opinnäytetyö

Syksy 2020

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), kirjasto- ja tietopalveluala

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Kirjasto- ja tietopalveluala

Tekijä: Maria Ahola

Työn nimi: Lukukoiratoiminta korkeakouluissa

Ohjaaja: Sari Mäkinen-Laitila

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 54

Liitteiden lukumäärä: 0

Tämä opinnäytetyö käsittelee lukukoiratoiminnan mahdollisuuksia korkeakouluympäristössä. Tutkimuksen tarkoituksena oli lähteä selvittämään, onko lukukoiratoiminnalle kiinnostusta ja nähdäänkö toiminta kannattavana, kun kohderyhmäksi on suunnattu korkeakouluopiskelijat. Opinnäytetyön teoriassa käsiteltiin yleisesti lukutaitoa ja sen haasteita, koira-avusteista toimintaa, kirjastojen hyötyvaikutuksia sekä opiskelijoiden hyvinvointia.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja työhön haastateltiin teema-haastattelun avulla erilaisista kohderyhmistä olevia henkilöitä, jotka olisivat mahdollisesti liitoksissa lukukoiratoimintaan, jos sitä järjestettäisiin korkeakouluissa. Kohderyhmiä oli kolme ja haastateltavia yhteensä kahdeksan. Haastattelut järjestettiin joko puhelin- tai Skype-haastattelun välityksellä.

Tutkimustuloksissa selvisi, että idea lukukoiratoiminnan tuomisesta korkeakouluympäristöön otettiin positiivisin ja avoimin mielin vastaan. Toiminnasta nähtiin olevan potentiaalista hyötyä korkeakouluopiskelijoille etenkin heidän hyvinvointinsa ja opiskelukyvyn edistämisessä. Monet näkivät koiran läsnäolon rauhoittavana elementtinä ja sen läsnäolon uskottiin lieventävän stressiä ja tuovan opiskelijalle lisää itsevarmuutta. Ensisijaisina kohderyhminä nähtiin opiskelijat, joilla olisi vaikeuksia opintojen kanssa esimerkiksi lukivaikkeuden muodossa tai esiintymisjännityksenä, mutta toimintaa pidettiin myös hyödyllisenä kaikille opiskelijoille.

Yhteistyötahoina toiminnalle nähtiin monipuolisesti erilaisia tahoja. Ehdottomana yhteistyökumppanina nähtiin Kennelliitto lukukoirien saatavuuden kannalta. Tämän lisäksi etenkin opinto-ohjaajat nähtiin oivana väylänä lähestyä mahdollisia kohderyhmiä. Myös opiskelijat itse, etenkin sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat nähtiin potentiaalisina yhteistyökumppaneina lukukoiratoiminnan puitteissa. Muita yhteistyökumppaneita olivat esimerkiksi kirjasto, opintopsykologi, erityisopettajat ja opiskelijajärjestöt.

Avainsanat: lukukoirat, korkeakoulu, opiskelijat, lukutaito, hyvinvointi, koira-avusteinen toiminta

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Author/s: Maria Ahola

Title of thesis: Reading dog activity in universities

Supervisor(s): Sari Mäkinen-Laitila

Year: 2020

Number of pages: 54

Number of appendices: 0

This thesis addresses the opportunities for reading dog activity at universities. The goal of the study was to find out whether there was any interests in reading dog activity and whether the activity was seen as worthwhile among the target group, university students. The theory of the thesis deals with reading skills in general and its challenges, dog-assisted activity, benefits of libraries and the well-being of university students.

The thesis was implemented as a qualitative study, and people from different target groups who would potentially be engaged in reading dog activity if it was arranged at universities were interviewed by a semi-structured interview. There were three target groups and eight interviewees in total. The interviews were arranged via phone or Skype.

The results showed that the idea of bringing reading dog activity to universities was taken with positivity and open mind. The activity was seen as having potential benefits for university students, especially by improving their well-being and studying skills. Many saw a dog's presence as a relaxing element, and it was believed to relieve students' stress and improve their self-confidence. The primary target groups were seen as students with problems with studying, for example in the form of dyslexia or tension, but the activity was also seen as useful for all students.

Regarding cooperation in the implementation of the activity, various potential partners were recognized. One of them is Kennelliitto, through which reading dogs could be obtained. Furthermore, study counselors were seen as great way to connect the possible target groups. In addition, students themselves, especially social and health students, were seen as potential partners in cooperation. Other mentioned partners in cooperation included, for example libraries, student psychologists, special teachers, and student associations.

Keywords: reading dog, university, students, well-being, reading skills, dog-assisted activity

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 LUKUTAITO.....	7
2.1 Lukutaito yleisesti.....	7
2.2 Lukivaikeudet.....	9
2.3 Lukumotivaatio.....	11
3 KIRJASTOJEN HYÖTYVAIKUTUKSET.....	12
3.1 Kirjasto hyvinvoinnin tukena.....	12
3.2 Kirjasto oppimisen edistäjänä.....	12
3.3 Kirjastolaki ja hyvinvointi.....	14
4 AVUSTAVA KOIRATOIMINTA JA LUKUKOIRAT.....	15
4.1 Koira-avusteinen toiminta.....	15
4.2 Lukukoiratoiminta.....	17
4.3 Edellytykset lukukoiratoiminnalle.....	19
4.4 Lukukoiratoiminnan vaikutukset opintoihin tai lukemiseen.....	20
4.5 Lukukoiratoiminta korkeakouluopiskelijoille.....	20
5 KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN HYVINVOINTI.....	23
5.1 Opiskeluinto ja uupumus.....	23
5.2 Mielensterveys.....	25
6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	27
6.1 Teemahaastattelu.....	27
6.2 Tutkimuksen toteutus.....	28
6.3 Tutkimuksen eettisyys ja validius.....	31
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	32
7.1 Vastaanotto.....	32
7.2 Kokemukset luku- ja kaverikoiratoiminnasta ja sen järjestämisestä.....	34
7.3 Kohderyhmä.....	38
7.4 Yhteistyötahot.....	40

7.5 Kehityssuunnat.....	41
8 YHTEENVETO JA POHDINTAA.....	44
8.1 Yhteenveto tutkimuksesta.....	44
8.2 Tutkimuksen pohdinta.....	46
LÄHTEET.....	49

1 JOHDANTO

Lukukoiratoimintaa on toteutettu Suomessa vasta melkein kymmenen vuoden ajan ja pääsääntöisesti toimintaa on järjestetty Suomessa vain lapsille. Korkeakouluissa lukukoiratoimintaa on järjestetty vasta vain kahdessa organisaatiossa, joten lukukoirat korkeakouluympäristössä on hyvin tuore aihe, eikä siitä ole juurikaan ilmestynyt julkista materiaalia. Aihe on myös ajankohtainen, sillä esimerkiksi Seinäjoella kaupunginkirjasto on järjestänyt pääkirjastollaan vuoden 2020 syksyn aikana aikuisille suunnattuja lukukoiratapaamisia.

Opinnäytetyön teoriassa avataan lukutaitoa ja lukivaikeuksia sekä motivaatiota lukemiseen. Tämän lisäksi teoriassa avataan kirjaston roolia hyvinvoinnin ja oppimisen tukijana, sekä neljännessä luvussa perehdytään tarkemmin koira-avusteiseen toimintaan sekä lukukoiratoimintaan. Lopuksi teoriassa avataan korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia sekä mielenterveyttä. Teoriaosassa esiin tuodut asiat ovat tärkeitä pohjustuksia aiheeseen ja auttavat ymmärtämään lukukoirien mahdollista tarpeellisuutta korkeakouluympäristössä.

Opinnäytetyössä oli tarkoituksena lähteä tutkimaan, löytyykö kiinnostusta tuoda lukukoirat korkeakouluihin, olisiko kyseinen toiminta edes kannattavaa ja minkälaisen vastaanoton idea saisi. Tutkimuskohteiksi valittiin haastateltavaksi monista eri lähtökohdista olevia henkilöitä, jotka ovat tai voisivat olla mahdollisessa kosketuksessa lukukoiratoiminnan kanssa, etenkin jos sitä ryhdyttäisiin järjestämään korkeakouluissa. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena eli opinnäytetyössä pyrittiin ymmärtämään haastateltavien näkökulmia aiheeseen. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, puhelimen ja Skypen avulla. Haastateltavien vastauksia lähdettiin vertailemaan rinnakkain ja lopuksi niistä koottiin tiivistetyt näkemykset aiheesta.

2 LUKUTAITO

2.1 Lukutaito yleisesti

Lukutaidolle on useampi eri määritelmä eri tieteenaloilta. Lääketieteellisessä valossa korostuvat neurologiset prosessit, kun taas psykologisesti asiaa tarkastellaan kognitiivisessa valossa ja sosiologit mittaavat lukemista ja kirjoittamista sosiaalisen kanssakäynnin apuna. Kun lukutaitoa tarkastellaan psykologian näkökulmasta, nähdään lukutaito toimintana, jossa henkilö hakee lukemastaan tekstistä informaation ja käsittelee sen. Tekstistä hankittu informaatio voi aiheuttaa lukijassaan reaktioita kuten ajatuksia ja tunteita, joiden myötä lukija saattaa esimerkiksi keskustella aiheesta. (Ahvenainen & Holopainen 2014, 49.)

Kolmen vuoden välein 15-vuotiailla toteutettava PISA-tutkimus määrittelee lukutaidon Koulutuksen tutkimuslaitoksen mukaan seuraavasti: "Lukutaito on tekstien ymmärtämistä, käyttöä, arviointia, reflektointia sekä niiden lukemiseen sitoutumista lukijan omien tavoitteiden saavuttamiseksi, tietojen ja valmiuksien kehittämiseksi sekä yhteiskuntaelämään osallistumiseksi." (OECD 2016, Koulutuksen tutkimuslaitos 2020 mukaan).

Kansainvälisten tutkimusten valossa suomalaisten lukutaito on hyvä ja Suomesta löytyy hyvin vähän henkilöitä, joilla ei ole ollenkaan lukutaitoa, joten Suomessa lukutaitoa pidetään lähes itsestäänselvyytenä. Suomessa on kuitenkin havaittu niin aikuisten kuin lasten keskuudessa lukutaidon heikentymistä. Tutkimuksissa on havaittu, että alle 25-vuotiaiden taso lukutaidossa on laskenut heikommaksi verrattuna vuosikymmentä aikaisempiin tuloksiin (Opetushallitus 2019). Lukutaitotutkija Sari Sulkunen kertoo haastattelussaan, että 10 prosenttia suomalaisista aikuisista ovat toiminnallisesti lukutaidottomia, joka tarkoittaa kykyä lukea lyhyitä tekstejä, jotka ovat rakenteeltaan kirjoitettu selkeästi ja tekstin aiheet ovat tuttuja lukijalle, mutta pitkien ja haasteellisten tekstien lukeminen aiheuttaa vaikeuksia. Hänen mukaansa tähän kohderyhmään sisältyvät useasti ikääntyneet ja matalasti kouluttautuneet ihmiset. (Tarvainen 2018.)

Hyttinen toteaa haastattelussaan korkeakouluopiskelijoiden lukutaidon heikentyneen ja kertoo haastattelussa opiskelijoiden tarvitsevan kielellistä ohjausta kieliopillisissa asioissa, sillä esimerkiksi vaikeat termit ja pitkien tekstien analysointi tuottavat opiskelijoille hankaluuksia (Karlsson, E. 2019). On myös todettu, että nuorten lukemisvaikeudet voivat johtaa opintojen hankaloitumiseen sekä tuottaa myös vaikeuksia hakea toisen asteen koulutukseen ja sieltä valmistumiseen (Kairaluoma & Tuovila 2019, 201).

Mark Edmunson, joka työskentelee englannin kirjallisuuden tutkijana ja opettajana, on todennut yliopisto-opiskelijoiden välttelevän riittämättömän kärsivällisyyden puutteen takia 1800- ja 1900-luvuille sijoittuvia klassikkoja, sillä tekstit ovat vaikeita ja pitkiä. Tämän myötä on mahdollista, että jatkossa opiskelijoilla voi olla suuria vaikeuksia tulkita monimutkaisia tekstejä ja argumentteja, sekä kyetä kritisoimaan lukemaansa monitahoista tekstiä kuten politiikkaan ja sopimuksiin liittyviä tekstejä. (Wolf 2019, 35.) Wolf kuvaa tekstissään nyky-yhteiskuntaa, jossa ihmiset lukevat aikaisempaan verrattuna enemmän lyhyitä ja nopeita tekstejä, digitaalisilta näytöiltä ja tämän myötä taito lukea pitkäjänteisesti ja syvällisesti voi olla mahdollisesti uhanalaisena.

Lukutaidon heikentymiseen, monimutkaisten tekstien sisäistämiseen vaikuttaa myös tekstin silmäily, joka on lisääntynyt tekstien digitalisoitumisen myötä. San Josen osavaltioyliopistossa teetätettyjen tutkimusten myötä on todettu silmäilyn tavoitettavan lukemisessa normin aseman. Silmäillessään lukija poimii tekstistä avainsanoja ja selailee tekstiä (Wolf 2019).

Tämän lisäksi tutkija Andrew Piper on todennut toistuvuuden olevan tärkeää lukemisessa ja nimennyt tämän ”toistuvuuden teknologiaksi”. Kun lukijalla on mahdollisuus palata lukemassaan tekstissä taaksepäin, hän voi arvioida omaa luetunymmärtämistään. (Wolf 2019, 36.) Toistuvuus on tärkeä osa lukemiseen opettelua, sillä luetun toistaminen auttaa lukijaa sisäistämään paremmin lukemansa tekstin. Äänen lukeminen auttaa esimerkiksi äänneiden harjoittelussa ja vieraiden kielten opiskelussa. Lukukoirista on tällaisessa tilanteessa hyötyä, sillä lukukoirien seurassa lukija saa rauhassa ilman paineita lukea omaan tahtiinsa ja palata lukemaansa tarvittaessa yhä uudestaan.

Huotilainen ja Peltonen (2017) kertovat kirjassaan yleistyneestä ”Taistele ja pakene”-tilasta lukemisen keskuudessa. Tilalla tarkoitetaan ihmisen tapaa lukea harppoen ja kirjan lukeminen kokonaan tuntuu lukijasta mahdottomalta, koska teksti vaikuttaa pitkältä ja tiedon löytäminen tuntuu olevan hidasta, eikä keskittymistä ole riittävästi. Tutkijat kutsuvat tilaa itseaiheutettuna ADT-ilmiönä (attention deficit trait), jossa ihminen itse on aiheuttanut itselleen tarkkaavaisuushäiriöisen keskittymiskykyä muistuttavan tilan. ADT-ilmiö ei ole neurologinen, vaan tässä itse aiheutetussa tilassa ”Taistele ja pakene”-käytösmalli on jäänyt päälle ja hänen keskittymiskykynsä on heikentynyt. Tämä aiheuttaa aikaansaamattomuutta, epäolennaisiin asioihin huomion kiinnittämistä, aiheesta toiseen pomppimista ja keskittymisen puutetta. Huotilainen ja Peltonen suosittelevatkin yhdeksi ADT:n ehkäisyvaihtoehdoksi säännöllisesti pitkien tekstien lukemista. Pohdintaan nousee, kuinka opiskelijoita voitaisiin tukea lukemisen kanssa ja kannustaa heitä keskittymään lukemaan pidempiä tekstejä ja monimutkaisempia tekstejä silmäilyn sijaan.

2.2 Lukivaikeudet

Lukivaikeuden historia ulottuu 1800-luvun loppupuolelle asti, jolloin lukivaikeutta kuvailtiin sanasokeudeksi ja alun perin kohderyhmänä keskityttiin nuoriin ja aikuisiin. 1980-luvulla kuitenkin ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota aikuisten oppimisvaikeuksiin, sillä ennen sitä olivat tutkijat ajatelleet oppimisvaikeuksien katoavan ajan myötä. (Korkeamäki & Poutiainen 2016.)

Lukivaikeus viittaa erityisvaikeuksiin kirjoittamisen ja lukemisen kanssa. Tyypillisiä piirteitä lukivaikeudelle ovat vaikeudet hahmottamisen sekä äänteiden ymmärtämisen kanssa. Myös lukemisen hitaus ja luetun ymmärtämisen vaikeus kuuluvat lukivaikeuksille ominaisiin piirteisiin. Vaikeudet lukemisen ja luetun ymmärtämisen kanssa voivat johtaa lukemisen välttelyyn, jonka seurauksena tiedon määrä ja sanavarasto voivat rajoittua. (Oppimisvaikeus [viitattu 6.3.2020].)

Lukivaikeus ei ilmene ainoastaan ongelmina kirjoittamisen ja lukemisen kanssa, vaan lukivaikeus vaikuttaa myös esimerkiksi kielten ja matematiikan opiskeluun. On myös havaittu, että lukivaikeuden omaavilla on myös vaikeuksia työmuistin ja motoriikan kanssa. Hankaluuksia ilmenee myös samankaltaisten äänteiden (kuten p-

b) erottamisessa, sekä pitkien vokaalien ja kaksoiskonsonanttien kanssa. (Lukihäiriö.fi 2015.) Höienin ja Lundbergin mallin mukaan lukivaikeus johtuu joko ympäristöstä tai perimästä, mutta myös sosiaalisella perimällä voi olla vaikutusta asiaan (Ahvenainen & Holopainen 2014, 72).

On jakautuneita mielipiteitä siitä, onko lukivaikeus yleisempää pojilla kuin tytöillä. Ahvenaisen ja Holopaisen (2014, 72) mukaan pojilla on 35-40% riski periä vanhemmiltaan lukivaikeus, kun taas tytöillä riski on alle 20 prosenttia. Korkeamäki ja Poutiainen (2016) uskovat tyttöjen kohdalla vaikuttavan myös alidiagnosointi sekä pojilla heikompi menestyminen koulussa.

Heikolla lukutaidolla on yhteyksiä syrjäytymisen kanssa, sillä heikko lukutaito vaikuttaa arkielämään ja sen sujuvuuteen, kuten asioimiseen erilaisissa palveluissa. Tämän lisäksi opiskelu ja työelämä voivat kärsiä, jos heikkoon lukutaitoon ei saada ajoissa apua. Tällöin heikon lukutaidon vaikutukset voivat heijastua esimerkiksi jatko-opintoihin (Lukukeskus 2017). Verrattuna muihin Pohjoismaihin Suomessa nuorten syrjäytyminen on selkeästi korkeampaa. Vuoden 2018 tilastojen mukaan 20–24 vuotiaista suomalaisista nuorista 13 % olivat syrjäytyneitä ja jääneet koulutuksesta ja työelämästä ulkopuolelle. (Eurostat 2020.)

Nyky-yhteiskunta on muuttunut paljon, ja lukutaidon merkitys on kasvanut huomattavasti. Tieto on nykyään pirstaloitunutta ja ihmisiltä vaaditaan kykyä arvioida lukemaansa tekstiä ja sen luotettavuutta. Tietoteknologia ja digitalisoituminen ovat kehittyneet ja esimerkiksi monet yritykset ja palvelut ovat siirtyneet verkkoon. Tämä vaatii ihmisiltä kykyä ymmärtää lukemaansa ja toimia omatoimisesti verkkoympäristössä. Heikon lukutaidon tai täyden lukutaidottomuuden kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että henkilö joutuu turvautumaan muihin ihmisiin ja olemaan riippuvainen heidän avustaan. (Kirjastot aikuisten lukemisen edistäjinä 2017, 26.)

2.3 Lukumotivaatio

Motivaation pohjana toimivat motiivit, jotka voivat olla muun muassa erilaisia tarpeita tai haluja, jotka toimivat päämäärinä, olivat ne sitten henkilön tiedostamia tai tiedostamattomia. Motiiveista syntyy motivaatio, joka voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio on tulosta henkilön omasta tahdosta ja mielenkiinnosta ja on usein pitkäkestoinen motivaation lähde. Sisäinen motivaatio on myös riippumaton palkkioista tai pakotteista. Ulkoiset motivaatiot eivät ole ihmisestä itsestään syntyviä, vaan motivaation lähde tulee ympäristöstä, jos henkilön on pakko tehdä asia, tai hän saa jonkinlaisen palkkion tekemästään. Ulkoinen motivaatio ei ole usein pitkäkestoinen. (Terveysverkko [viitattu 3.4.2020].)

Lukijan lukumotivaatioon vaikuttaa hänen oma lukutaitonsa. Jos lukutaito on heikko, voi olla henkilön motivaatio lukemista kohtaan myös heikko. Epäonnistumisen tunteet voivat laskea lukijan motivaatiota lukemista kohtaan, joten siksi on tärkeää, että lukija kokisi onnistumisia ja positiivisia tunteita lukiessaan, jotta sisäinen motivaatio lukemista kohtaan pysyisi yllä. Lukukoiratoiminnan tarkoituksena onkin toimia kannustavana tekijänä lukemiseen ja tarjota positiivinen kokemus lukukerrasta.

Aikuisten heikosta lukutaidosta ei niinkään puhuta tai tuoda ongelmaa tarpeeksi esille. Vähäisen esille tuonnin takia heikko lukutaito aikuisten keskuudessa voi johtaa asian häpeämiseen tai piilotteluun, jolloin lukutaitoa ei pystytä kehittämään tarpeen vaativalla tavalla. Näin ollen motivaatio lukemista kohtaan saattaa olla olematon, koska henkilö ei koe lukemista miellyttäväksi asiaksi, joka johtaa lukemisen välttelyyn.

Opiskelijoille tärkeää on motivoituneisuus, jolloin opiskelija kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden opiskelijoiden kanssa, kokiessaan oppimisen riittävän haasteelliseksi itselleen. Opiskelijat, jotka suoriutuvat heikommin opiskelusta voivat olla myös motivoituneita, mutta heillä on haasteena ylläpitää motivaatiota. Motivaatio opiskelua kohtaan voi laskea, jos opiskelija kokee, ettei pysty vastaamaan opiskelun tuomiin haasteisiin kuten tenttikirjojen lukemaan keskittymiseen tai pitkien ja haasteellisten tieteellisten tekstien lukemiseen (Oppimisvaikeus.fi [viitattu 6.3.2020]).

3 KIRJASTOJEN HYÖTYVAIKUTUKSET

3.1 Kirjasto hyvinvoinnin tukena

Kirjasto- ja tietopalvelut ovat hyvinvointipalveluja, jotka tukevat arkielämää sekä yhteisöllisyyttä ja niiden avulla tuetaan kansalaisten tasa-arvoista pääsyä tiedon äärelle ja näin ollen kirjastopalvelut tarjoavat kansalaisille elinikäisen oppimisen ympäristön (L 29.12.2016/1492). Kirjastojen tarkoituksena on antaa kaikille mahdollisuus päästä oppimaan uutta ja kokemaan kulttuuria. Kirjastot tarjoavat merkittäviä palveluja, jotka ovat valtaosin ilmaisia. Kirjastot muun muassa tarjoavat kotipalveluita, jotka edesauttavat lukemiskulttuuria myös heille, jotka eivät kirjastoon paikalle pääse, tarjoavat toiminta- ja oleskelutiloja erilaisille kohderyhmille. Toimintatilat mahdollistavat monipuoliset kulttuuria ja oppimista tukevat tapahtumat ja työpajat kirjastossa, kuten konsertit, näyttelyt, lukupiirit ja kerhot. Kirjastot voivat siis toiminnallaan ehkäistä myös yksinäisyyttä tarjoamalla erilaista toimintaa, jossa on mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin. Lukukoirat ovat osa kirjastojen palveluja, jotka edesauttavat ihmisten hyvinvointia ja oppimista.

Kirjastot ovat ottaneet myös lainausvalikoimiinsa erilaisia tavaroita, jotka tukevat kansalaisten uuden oppimista ja harrastuksia. Valikoimasta löytyy esineitä soittimista urheiluvälineisiin, ja joissain kirjastoissa jopa työkaluihin. Tavaroiden lisäksi useissa kirjastoissa ympäri Suomea on nykyään myös mahdollista lainata kausikortteja, jotka mahdollistavat pääsyn esimerkiksi urheilu- ja kulttuuritapahtumiin.

3.2 Kirjasto oppimisen edistäjänä

Kirjasto on aina ollut merkittävässä roolissa ihmisten oppimisen kannalta. Jo pelkästään hyllyjen selailu voi herättää ihmisessä uteliaisuutta aineistoa kohtaan herättäen halun oppimiseen ja lukemiseen. Anna Idströmin ([viitattu 29.5.2020]) kertoo Moos-Bjerren (2011) tanskalaisille järjestetystä tutkimuksesta, jonka vastaajista 76 % uskoi kirjastojen vaikuttavan yleisesti ihmisen innokkuuteen lukea ja 51 % vastaajista koki henkilökohtaisesti kirjaston kohottaneen heidän lukuintoaan. Kap-

kaupungin yliopistossa järjestetyssä tutkimuksessa verrattiin opiskelijoiden menestystä kokeissa heidän kirjastossa käytäntöihin. Tutkimuksessa havaittiin, että opiskelijat, jotka käyttivät kirjaston palveluita muita opiskelijoita laajemmin ja useammin, olivat niitä, jotka menestyivät paremmin opinnoissa. (de Jager 2002.) Belfastissa suoritetussa tutkimuksessa on myös huomattu koulun kirjastolla olleen positiivinen vaikutus 11–18-vuotiaiden tyttöjen lukutaitoon, itsetunnon kehittymiseen ja opiskelumotivaatioon (Fodale & Bates 2011). Myös Anna Idströmin artikkelissa ([viitattu 29.5.2020]) Vakkarin ja Serolan (2012) tutkimus osoittaa kirjaston olevan yhä merkittävässä asemassa oppimisen syventämisen ja fiktiivisen aineiston saannin kannalta. Tutkimustuloksista voidaan siis päätellä kirjastojen olevan edelleen tärkeässä asemassa yhteiskunnassa, niin oppimisen kuin viihteen kannalta. Oppimisen kannalta on myös tärkeitä kirjaston tarjoamat rauhalliset tilat esimerkiksi läksyjen tekoa tai kokeisiin lukemista varten.

Vuonna 2018 järjestetyssä valtakunnallisessa yleisten kirjastojen käyttäjäkyselyssä selvisi, että 34 % kyselyyn vastanneista kertoi viimeisen kuuden kuukauden aikana käyttäneensä kirjastoa omatoimiseen tiedon hakemiseen ja 13 % kertoi käyttäneensä itsenäiseen opiskeluun tai työskentelyyn. Tässä korostuu kirjaston merkitys kansalaisille oppimisen kannalta. Kirjaston kulttuurillinen vaikutus kansalaisiin ilmenee kirjaston aineiston lainaamisen, palauttamisen tai varaamisen kohdistuneessa vastausprosentissa, joka oli 94 %. Tämän lisäksi kyselyyn vastanneista 24 % ilmoitti osallistuneensa erilaisiin kirjastossa järjestettyihin tapahtumiin kuten lukupiireihin, näyttelyihin tai kielikahviloihin. Yleisesti kirjaston koettiin vaikuttaneen positiivisesti vastanneiden elämään. Vastanneet kertoivat kirjaston vaikuttaneen joko melko paljon tai erittäin paljon heidän elämänlaatunsa parantumiseen. Positiivisia vaikutuksia huomattiin myös lukemisen lisääntymisessä ja kirjaston koettiin tarjonneen myös virikkeitä vapaa-aikaan ja harrastuksiin. Kirjastot edistävät myös ihmisten tiedonhankutaitoja ja kyselyyn vastaajat kokivat kirjaston myös auttaneen heitä tiedon hankinnassa. (Seppänen 2018.) Tuloksista voidaan päätellä kirjaston olevan edelleen tärkeässä asemassa kansalaisten hyvinvoinnin ja oppimisen edistäjänä.

Kirjastot mahdollistavat kansalaisille itsensä kehittämisen ja tarjoavat paljon oppimista tukevaa toimintaa erilaisille asiakasryhmille. Esimerkiksi ikäihmisille on tarjolla opastustuokioita, joissa opetellaan esimerkiksi älylaitteiden käyttöä tai neuvotaan

tietotekniikan suhteen. Näiden lisäksi kirjastoissa on mahdollisuus osallistua myös esimerkiksi kielikahviloihin tai opetella soittamaan ukulelea.

Kirjastoilla on myös mahdollisuus tarjota asiakkailleen merkityksellisiä oppimisympäristöjä. Anu Haapala (2015, 74) kertoo tekstissään, että asiakkaalle ideaali oppimisympäristö pitäisi sisällään viihteellisiä, esteettisiä ja oppimista edistäviä piirteitä, joka palveluna tarjoaisi asiakkaalleen hetken päästä pois arjesta ja todellisuudesta. Lukukoiratoiminta voisi siis hyvin tarjota tällaista palvelua, tuoden mukanaan sekä viihdykettä että oppimista tarjoten myös pääsyn pois hetkeksi arjesta.

3.3 Kirjastolaki ja hyvinvointi

Kirjastolaki edellyttää, että yleiset kirjastot edistävät monipuolista lukutaitoa ja lukemiskulttuuria. Tämän lisäksi kirjastolain tavoitteena on edistää mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen sekä oman osaamisen kehittämiseen. Näiden vaatimusten lähtökohtina toimivat moniarvoisuus, yhteisöllisyys sekä kulttuurien moninaisuus. (L 29.12.2016/1492.) Näiden lisäksi kirjasto määrittelee yleisten kirjastojen tehtäviksi muun muassa lukemisen ja kirjallisuuden edistämisen, tukea ja palveluita tiedonhankintaa, tiloja oppimiseen, työskentelyyn, kansalaistoimintaan sekä harrastamiseen (L 29.12.2016/1492).

Kirjastolaissa yhdistyy sivistys, kirjallisuus ja kulttuuri, mutta tämän lisäksi kirjastolaissa painotetaan paljon kansalaisten yhdenvertaisuutta, demokratiaa sekä aktiivista kansalaisuutta. Kirjastot aikuisten lukemisen edistäjinä-julkaisu tulkitseekin kirjastolain sisältävän aikuisten lukemista edistäviä tehtäviä. Lukeminen edistää ihmisen hyvinvointia sekä terveyttä ja heikko lukutaito vaikuttaa esimerkiksi syrjäytymiseen työelämästä ja yhteiskunnasta. Tämän lisäksi myös tieteet, kuten psykologia ja neurotiede kannustavat lukemaan enemmän. (Kirjastot aikuisten lukemisen edistäjinä 2017, 15.)

4 AVUSTAVA KOIRATOIMINTA JA LUKUKOIRAT

4.1 Koira-avusteinen toiminta

Koirat ovat olleet aikojen saatossa ihmisen apuna vuosikausia, ja kotieläimenä koira on toiminut jo lähes 15 000 vuotta. Eläinten käyttö kuntoutustyössä juontaa juurensa jo 1800-luvun loppupuolelta asti, kun Florence Nightingale huomasi eläinten hyödyn terapeuttisessa näkökulmassa. Nightingale totesi pienten eläinten lievittävän ahdistusta lapsilla ja aikuisilla ja mainitsi tästä kirjoittamassa Sairaanhoidon kirjassa. (Kahilaniemi 2016, 18). Tämän lisäksi Sigmund Freud ryhtyi tuomaan koiraansa psykoterapiaistunnoille ja pisti merkille koiran helpottavan terapeutin ja potilaan välistä vuorovaikusta, sillä moni potilas päätyi kommunikoimaan koiran kautta (Kahilaniemi 2016, 18).

On myös todettu eläimen ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen aiheuttavan positiivisia vaikutuksia ihmisessä. On tutkittu, että ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus lisää kummankin oksitosiinin tuotantoa ja näin ollen parantaa oppimista. Tämän lisäksi huomattiin stressihormonin eli kortisolin lasku veressä ja tuntemukset ahdistuksesta, yksinäisyydestä ja masentuneisuudesta vähenivät. (Kahilaniemi 2016, 19). Opiskelijoilla on useita eri stressin aiheuttajia kuten esimerkiksi tentit, opinto-työt, ja itsenäistymisen ensiaskeleet. Tässä voidaan nähdä hyöty, jonka opiskelijat saavat lukiessaan koirille, oli se sitten tenttikirjoja tai omaksi viihteeksi tarkoitettua lukemista.

Nykyään koira pidetään seuraeläimenä, mutta myös hyödynnetään hyötykoirina erilaisissa tehtävissä, jotka ovat jaettu kolmeen eri ryhmään virkakoiriin, virkakoiria avustavissa tehtävissä toimivat ja henkilökohtaisiin hyötykoiriin. Virkakoirina toimivat koirat työskentelevät esimerkiksi poliisikoirina, huumekoirina, tullikoirina tai sotilaskoirina. Virkakoirien apuna toimivat jälkikoirat, joilla etsitään luonnosta onnettomuuksissa vahingoittuneita eläimiä, sekä pelastuskoirat, jotka avustavat viranomaisia etsintätilanteissa.

Henkilökohtaisia hyötykoiria ovat muun muassa opaskoirat, avustajakoirat, kaverikoirat, hypokoirat, kuulo- ja tukikoirat sekä kasvatus- ja kuntoutustoiminnassa avustavat koirat (Hyötykoirat [viitattu 12.3.2020]). Kasvatus- ja kuntoutuskoirien tarkoituksena on edistää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä ja niiden työskentely-ympäristönä toimivatkin esimerkiksi koulut, vanhainkodit, päiväkodit, lastensuojelun yksiköt, sairaalat ja erilaiset kuntoutuskeskukset.

Eläinavusteinen työskentely (Animal Assisted-interaction, AAI) on kattotermi toiminnalle, jonka alle jakaantuu monia toiminnan eri muotoja. Alakäsitteitä eläinavusteiselle työlle ovat eläinavusteinen terapia, sosiaalityö ja pedagogiikka. Nämä toiminnot ovat aina ammattialaisten suunnittelemissa ja toteuttamissa. Ne ovat luonteeltaan tavoitteellisia ja ne dokumentoidaan. (Kahilaniemi 2016, 20–21.)

Eläinavusteisessa terapiassa terapeutti, jolla on terveys- tai sosiaalialan koulutus hyödyntää eläimiä työssään. Toiminta suunnitellaan asiakkaan diagnoosin pohjalta, ja toiminnan tavoitteet ovat yksilölliset ja selkeät. Eläinavusteisessa terapiassa voidaan hyödyntää erilaisia eläimiä kuten hevosia, koiria, aaseja, lampaita, kissoja. Eläimen läsnäolon avulla terapiassa voidaan esimerkiksi selvittää tunnetason asioita, joita asiakas ei suostu ilmaisemaan tai suorittamaan erilaisia liikkeitä. Eläinavusteisella terapialla pyritään kuntouttamaan psykiatrista, sosiaalista, fyysistä, neuropsykologista ja kehityksellistä toimintaa. (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018, 29, 37–38.)

Eläinavusteinen sosiaalityö tapahtuu myös alan ammattilaisen toimesta ja siinä halutaan kehittää asiakkaan sosiaalista, fyysistä, kognitiivista ja emotionaalista toimintaa. Työskentelyn avulla voidaan luoda asiakkaalle onnistumisia ja ilon tunteita, mutta myös parantaa hänen hyväksytyksi tulemisensa tunnetta, itsevarmuutta ja itsetuntoa. Työskentelyä voidaan käyttää esimerkiksi lastensuojelun parissa tai mielenterveyskuntoutujien keskuudessa. (Pietarinen 2017, 19.)

Näiden lisäksi on olemassa eläinavusteista toimintaa (Animal-Assisted Activity, AAA), joka on vapaaehtoistoimijoiden harjoittamaa ja tapahtuu lähinnä vierailuina erilaisissa laitoksissa ja hoitokodeissa, eivätkä vierailut ole välttämättä säännöllisiä. Tämän lisäksi eläimen ohjaajalta ei vaadita koulutusta esimerkiksi sosiaali- ja ter-

veysalalta. Myös eläinavusteisen toiminnan tavoitteet ovat erilaiset. Toiminnan tarkoituksena on saavuttaa ihmisille mielihyvää ja motivaation kasvua hyvinvoinnissa. Eläinavusteista toimintaa ovat esimerkiksi kaveri- ja lukukoiratoiminta. (Kahilaniemi 2016, 21.)

Suomessa kaverikoiratoiminta sai alkunsa vuonna 2001 ja sitä toteuttivat yhteistyönä avustajakoirakouluttaja Leena Rajala ja Suomen Kennelliitto. Kaverikoiratoiminnan tarkoituksena on edistää ihmisten hyvinvointia ja tarjota piristäviä elämyksiä koirien kautta niille, joilla ei ole mahdollisuuksia omaan koiraan. Tyypillisimmät kohderyhmiä toiminnalle ovat lapset, vanhukset ja vammaiset. Kaverikoirat työskentelevät ryhmissä ja ryhmäkoot vaihtelevat muutamasta koirasta kymmeneen koiraan. Kaverikoira on patentoitu tavaramerkki Kennelliitolle vuonna 2005, jolloin vain Kennelliiton koulutuksen käyneet koirakot voivat käyttää kaverikoira nimikettä. Kaverikoiran voi tunnistaa oranssista Kennelliiton huivista ja koiran ohjaajalla olevasta nimikyltistä. Toimintaa järjestetään ympäri Suomea. (Kaverikoirat [viitattu 12.3.2020].)

4.2 Lukukoiratoiminta

Lukukoiratoiminta on syntynyt Yhdysvalloissa osaksi eläinavusteista toimintaa ja Suomeen toiminta rantautui vuonna 2011, jolloin Kaarinan kaupunginkirjastossa toteutettiin Luetaan koiralle -niminen projekti. Kyseisen projektin tarkoituksena oli luoda lukumotivaatiota sekä apukeinoja lukivaikeudesta kärsiville lapsille. Lukuhetki tarjosi lapselle 15 minuutin tuokion lukea oman lukutaidon tasoista kirjaa koiralle. Idean Luetaan koiralle-projektiin sai lastenpsykiatrian erikoislääkärinä ja lapsi- ja nuorisopsykoterapeuttina toimivalta Kaija Ikäheimolta, joka oli perehtynyt toimintaan Tukholmassa. (Kaarinan kirjastossa luetaan koirille [viitattu 12.3.2020].) Lukuhanke sai jatko vielä vuosille 2012–2013 ELY-keskuksen rahoittamana (Tartu tassuun ja lue koiralle [viitattu 12.3.2020]).

Lukukoiran tarkoituksena on toimia lukijan tukena ja innostajana lukuhetkessä. Toiminnan avulla tahdotaan kehittää ja tukea lukutaitoa, koira ei tuomitse tai huomauttele virheistä, vaan kuuntelee rauhallisesti lukijan rinnalla. Koiralle lukiessa lukija voi halutessaan toistaa lukemaansa niin monta kertaa kuin tahtoo. Onnistumisen tunteet kannustavat lukemaan enemmän.

Lukukoirien laatusuositus on kehitetty osana Kansalliset suositukset lukukoiratoimintaan kirjastoissa-hanketta. Lukukoirien kasvanut suosio johti hankkeen toteuttamiseen ja hanke toteutettiin 1.10.2015-31.3.2017. Hankkeen päämääränä oli kehittää lukukoiratoimintaa varten yhteiset säännöt. Ne pitäisivät sisällään valtakunnallisen laatusuosituksen ja testaus- ja koulutuskäytännöt koirakoita varten. Tämän lisäksi laatusuosituksen avulla tahdottiin tehdä lukukoiratoiminnan aloittamisesta kirjastoissa helppoa ja avustaa lukukoiratoimintaa kehittymään. Laatusuosituksessa käydään myös läpi vakuutus- ja rokotusasiat ja näiden lisäksi sitä käytetään väliinena organisoida lukukoiratoimintaa kirjastoissa ja soveltaa sitä kirjastolähtöisessä suunnittelussa. (Hankkeet.kirjastot.fi 2014.)

Hankkeen aikana suoritettiin kysely, joka koostui kolmesta osiosta. Ensimmäisen osion tarkoituksena oli kartoittaa lukukoiratoiminnan laajuutta ja toteuttamistapoja. Toinen osio kartoitti lukukoiratoiminnan haasteita ja kolmannessa osiossa kartoitettiin kirjaston henkilökunnan toiveita lukukoiratoiminnan kehittämistä varten. Hankkeen myötä lukukoiratoiminnalle laadittiin koko maassa käytettävissä oleva laatukuvaus toiminnasta, soveltuvuus- ja terveysohjeet koirakoille, koirakoiden testaamis- ja hyväksymismenetelmät ja suuntaviivat kirjastojen kehittämistä varten lukukoiratoiminnan avulla. (Hankkeet.kirjastot.fi 2014.)

Seinäjoen kaupunginkirjastossa käynnistetään syksyn aikana aikuisille suunnattua lukukoiratoimintaa. Toiminta on aivan uutta ja se sai alkunsa Lukemattomat mahdollisuudet-hankkeesta. Hankkeen avulla halutaan Seinäjoen kaupunginkirjastossa kokeilla erilaisia palveluja, jotka houkuttelevat kirjastossa käymättömiä nuoria aikuisia paikan päälle. (Seinäjoki 2020.) Toiminnassa mukana ovat SeAMKin kulttuurituotannon ja kirjasto- ja tietopalvelun opiskelijat. Kennelliiton lukukoiratoiminta on tällä hetkellä keskeytetty, joten kirjaston lukukoiratoiminta järjestetään yhteistyönä yksityisten koirakkojen kanssa ja lukutuokioiden kerrotaan kestävän noin 15 minuuttia asiakasta kohden. Seinäjoen kaupunginkirjaston aikuisten lukukoiratoiminnasta vastaava Sirpa Rintamäki kertoo tiedotteessa (Seinäjoki 2020), että kysyntää lukukoirista on tullut monen ikäisiltä asiakkailta ja kertoo, että koirille voi tulla lukemisen lisäksi myös esimerkiksi harjoittelemaan esitelmää tai lukemaan tenttejä varten.

4.3 Edellytykset lukukoiratoiminnalle

Lukukoiratoimintaa varten järjestetään Kennelliiton toimesta koulutuksia, ja koulutukseen valitaan toimintaan soveltuvia koiria arviointien avulla. Lukukoirana voi toimia koira, joka on suorittanut soveltuvuusarviointissa hyväksytyt arvion. Kennelliiton koulutuskursseilla koulutetaan koiraohjaajia. Koko toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Koiran täytyy olla perusterve ja yli kaksivuotias, rodulla ei ole merkitystä. Koiran täytyy tulla myös toimeen vieraiden ihmisten seurassa ja vieraisissa paikoissa. Koiralla ei saa olla myöskään taipumusta häkeltyä yllättävistä äänistä tai hajuista. Edellytyksenä on myös se, että koira tulee toimeen muiden koirien kanssa. (Laatusuositus yleisten kirjastojen lukukoiratoimintaan 2016.)

Koiran ohjaajalta edellytetään täysi-ikäisyyttä sekä Kennelliiton jäsenyyttä. Ohjaajan ja koiran välillä on oltava luottavainen suhde, sekä ohjaajan ymmärrettävä ja tunnettava koiran käytös ja eleet ja osattava ennakoida niitä. Ohjaajalta vaaditaan siis koiran tuntemusta jo sen pentuajoilta asti. Ohjaajalla on vastuu koirasta, sen käytöksestä sekä sen hyvinvoinnista ja hänellä täytyy olla aina tilanne hallinnassa, niin ettei koiran tai ihmisen hyvinvointi ole uhattuna. Toiminta on vapaaehtoista, joten ohjaajalla ei tarvitse olla pedagogisia taitoja. Ohjaajalta kuitenkin vaaditaan tiettyä luonnetta toimintaa varten, sillä häneltä edellytetään sitoutumista ja aitoa kiinnostusta toimintaa kohtaan. Ohjaajan on osattava myös lukea ohjaustilannetta siten, että tarvittaessa osaa avata keskustelun, mutta osaa myös kuunnella ja olla hiljaa. Lukuhetken aikana koiran ohjaaja ei puutu itse lukutilanteeseen vaan keskittyy ohjaamaan koira. (Laatusuositus yleisten kirjastojen lukukoiratoimintaan 2016.)

Lukukoiraksi ei suositella koira, jonka taustoja ei tunneta kuten esimerkiksi kodinvaihtajat ja ulkomailta pelastetut koirat, sillä koirasta ei voida varmaksi todentaa, kuinka he toimivat stressin ja yllättävien tilanteiden edessä.

Lukuhetki sovitaan ennakkoon kirjaston ja lukukoiraohjaajan toimesta. Lukukoiratoiminnalle etsitään kirjastosta rauhallinen paikka, jossa lukija, koira ja koiran ohjaaja voivat olla rauhassa ilman häiriötekijöitä. Lukuhetken on suositeltu kestävän noin viisitoista minuuttia lukijaa kohden, ja kokonaisaika lukuhetkelle on enintään kaksi tuntia ja käyntejä järjestetään korkeintaan kerran viikossa. Tällä tavoin pidetään

huoli siitä, ettei koira rasitu. Koira varten on varattava lukuhetkeä varten oma makuualusta, jos koira on sellaiseen tottunut, mutta se ei ole pakollinen, sekä koiralla täytyy olla tavallinen talutushihna eikä flexi.

4.4 Lukukoiratoiminnan vaikutukset opintoihin tai lukemiseen

Ahonen (2013, 189) toteaa tutkimuksessaan koiran tuoneen positiivisia vaikutuksia yläkouluikäisten erityisluokkaan. Koulumenestys nuorten keskuudessa oli kohonnut, ja koiralla oli luokassa positiivinen vaikutus sekä ilmapiiriin että nuorten itsetuntoon. Koirien läsnäolo näkyi myös erityisluokan nuorten keskittymisen ja tarkkaavaisuuden parantumisessa. On myös todettu koiran tuovan hyötyä stressin säätelykykyyn ja näin ollen myös koirien hyödyntämiseen koulun oppimistilanteissa. Tutkimuksessa olleet pojat, joilla oli heikentynyt kyky käyttää muiden apua stressin säätelyssä, saivat enemmän hyötyä koiran läsnäolosta kuin aikuisen ihmisen läsnäolosta. (Beetz, Julius, Turner & Kotrschal 2012, 352, Ikäheimon 2013, 7 mukaan.)

Haakanan ja Kaupin (2017) pro gradu -tutkimuksessa tutkittiin lukukoiran vaikutusta kolmosluokkalaisten lukuvirheisiin. Lukuvirheiden määrässä ei huomattu tutkimuksen mukaan merkittävää eroa, kun lukutilanteessa oli lukukoira tai ihminen, mutta tutkimukseen osallistuneet lapset kommentoivat kokeneensa lukutilanteen rauhoittavana ja koiran ymmärtävänä ja kuuntelevaisena lukuseurana. Lasten keskuudessa on myös havaittu koiralle lukemisen auttavan lapsia kielten oppimisessa, luetun ymmärtämisessä sekä tekstin käsittelyssä (Friesen 2009).

4.5 Lukukoiratoiminta korkeakouluopiskelijoille

Jyväskylän yliopistossa aloitettiin toukokuussa 2018 ensimmäisenä Suomessa luku- ja kaverikoiratoiminta korkeakouluopiskelijoita varten. Toiminta syntyi yhteistyöhankkeen pohjalta, jossa mukana olivat Student Life, Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskus, Kennelliiton Kaveri- ja lukukoirat ja Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta. Toiminta kantaa nimeä Knowhau. Koirien tarkoitus oli yliopistolla lievittää opiskelijoiden stressiä ja edistää heidän hyvinvointiansa. Tämän lisäksi toimintaa on myös hyödynnetty kieltenopiskelun parissa, hyödynnetty

esiintymisjännityksen lieventämisessä ja oppimistehtäviin keskittymisessä. (Hirvonen & Jäkälä 2019.) Toiminta on perustunut vapaaehtoistyöhön ja on ollut hyvin suosittu, sillä jo yli 700 Jyväskylän yliopiston opiskelijaa on tavannut koiria. (Taalas 2019). Lukukoiratoiminnasta on Jyväskylän yliopistolla tällä hetkellä käynnissä paljon erilaisia tutkimuksia (Monikielisen akateemisen viestinnän keskus Movi 2020).

Hämeenlinnassa on myös järjestetty lukukoiratoimintaa ammattikorkeakoulun opiskelijoiden parissa vuonna 2018. Toimintaan osallistuneet opiskelijat ovat antaneet positiivista palautetta ja varsinkin vaihto-opiskelijat ovat olleet lukukoiratoiminnasta varsin innoissaan. Koira vieraili noin kerran viikossa kampuksella, ja lukijaa kohden oli varattuna aina 15 minuutin lukuaika. (Erika 2018.)

Suomessa opiskelijoille suunnattua lukukoiratoimintaa on varsin vähän ja siksi siitä on tehty hyvin vähän tutkimuksiakin. Lukukoiratoiminnalle voisi olla paljon kysyntää ympäri Suomea muissakin korkeakouluissa, sillä opiskelijoilta saadut palautteet Hämeenlinnan ammattikorkeakoulusta ja Jyväskylän yliopistolta ovat olleet varsin positiivista. Kirjastoilla olisi tässä hyvä mahdollisuus tarttua toimintaan, joka on vielä lähes vierasta korkeakoulukentällä.

Ulkomailla eläinavusteinentoiminta on ollut jo hieman pidempään pinnalla korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Kanadassa tehdyssä tutkimuksessa yliopisto-opiskelijoille järjestettiin yliopiston kirjastossa lemmikkiterapiaa, johon vapaaehtoiset St. John Ambulancen Therapy Dog ohjelmasta saivat tuoda koiriaan opiskelijoille siliteltäviksi ja rapsuteltavaksi lukukauden loppupuolella. Myöhemmin suoritetun kyselyn mukaan opiskelijat olivat vastanneet lemmikkiterapian olleen erittäin hyödyllinen ja lieventäneen heidän stressiänsä. Tämän lisäksi opiskelijat olivat toivoneet, että samanlaista toimintaa järjestettäisiin koeviikkoina. (Rose, Godfrey & Rose 2015)

Jyväskylän yliopiston koira-avusteisesta toiminnasta on teetetty kasvatustieteiden pro-gradu tutkielma Jyväskylän yliopistossa (Leppälä & Viinikainen 2020). Pro graduissa tutkittiin Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia koira-avusteisesta opetuksesta yliopistomaailmassa ja selvitettiin mitkä seikat toiminnassa olivat merkityksellisiä opiskelijoille ja opettajille. Tutkimukseen otti osaa 21

opiskelijaa ja neljä opettajaa. Vuoden 2019 kevään aikana tutkimusaineistoa kerättiin opettajilta ja opiskelijoilta, jotka olivat osana kahta esiintymisvarmuutta tukevaa kurssia. Esiintymisvarmuutta tukevalla kurssilla koira-avusteista toimintaa oli yhdellä kurssikerralla, joka järjestettiin yleensä kurssin loppupäässä. Tämän kerran aikana koirille oli varattu oma tila, jossa oli kolme koira omien ohjaajien kera. Toinen varattu tila oli normaali luokkatila. Opiskelijat jaettiin ryhmiin ja he saivat vuorotellen käydä koirille varatussa tilassa harjoittelemassa esiintymistä ja loput opiskelijat olivat opettajien kanssa harjoittelemassa viereisessä luokkatilassa. (Leppälä & Viinikainen 2020.)

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeiden ja puolistrukturoitujen haastattelujen avulla. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää koira-avusteisen toiminnan merkityksellisyys ja keskeisyys yliopistokentässä opettajien ja opiskelijoiden kokemusten kautta. Opettajien näkökulmaa aiheeseen tutkittiin perehtymällä siihen mitä kaikkea eläinavusteisen opetuksen järjestäminen sisältää ja millaisena opetustapana opettajat pitävät eläinavusteista työskentelyä. Tutkimuksessa käytettiin sähköistä avointa kyselylomaketta, jonka kysymykset olivat muotoiltu siten, että kyselyyn vastaaja vastasi koiralle eikä tutkijoille. Kyselyn kysymykset olivat jaettu kahteen teemaan, jotka olivat koira-avusteinen työskentely ja vuorovaikutus koiran kanssa. (Leppälä & Viinikainen 2020.)

Pro gradun tutkimuskysymyksissä pohdittiin, minkälaisia kokemuksia opiskelijoilla oli koira-avusteisesta opetuksesta ja mikä oli opettajien mukaan keskeistä koira-avusteisessa opetuksessa. Tutkimuksessa lähestymistapana käytettiin fenomenologiaa, sillä se koettiin parhaimmaksi tavaksi lähestyä tutkimuskohdetta, koska tutkimuksessa tarkasteltiin koira-avusteista ilmiötä opiskelijoiden ja opettajien kokemusten kautta. Tutkimuksessa selvisi opettajien ja opiskelijoiden pitävän koiran ja opiskelijan välistä vuorovaikutusta merkittävänä ja keskeisinä asioina vuorovaikutuksessa pidettiin koiran tuomaa tukea, hyväksyntää ja läsnäoloa. (Leppälä & Viinikainen 2020.)

5 KORKEAKOULUOPIKELIJOIDEN HYVINVOINTI

5.1 Opiskeluinto ja uupumus

Opiskelujen alkaminen on nuorelle uusi vaihe elämässä, jolloin moni nuori irtaantuu perheestään ja aloittaa itsenäisen elämän, joka sisältää paljon elämänmuutoksia kuten yksinään asumista, taloudellisesta tilanteesta huolehtimista

Opiskelu-uupumuksella viitataan pitkittyneeseen stressioireyhtymään, joka liittyy opiskelusta syntyneeseen jatkuvaan stressiin. Oireita ovat esimerkiksi emotionaalinen väsymys, kyynisyys opiskelua kohtaan, riittämättömyyden ja kyvyttömyyden tuntemukset opiskelussa, jonka myötä itsetunto opiskelua kohtaan on laskenut. (Salmela-Aro 2009.) Pitkittyneellä opiskelu-uupumuksella voi olla yhteyksiä masennukseen ja yksinäisyyteen.

Vuonna 2016 tehdyn Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (Kunttu, Pesonen & Saari 2016) mukaan, uupumusriski korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa oli noussut 11,5 % verrattuna vuoden 2012 tulokseen (Kunttu & Pesonen 2012) jolloin uupumisriskin kokonaisprosentti oli 9,5 %. Uupumusmittarin mukaan neljännes korkeakouluopiskelijoista koki murehtivansa ja miettivänsä opiskeluasioita useasti vapaa-ajallaan ja tämän lisäksi 17% opiskelijoista koki jäävänsä opintojen työmäärän hukuttamaksi. Tutkimuksen mukaan uupumusta ilmeni enemmän naisilla, kuin miehillä. Uupumusmittarilla ilmeni myös opiskelijoiden keskuudessa kohonnutta riittämättömyyden tunnetta.

Tämän lisäksi tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden opiskeluintoa. Opiskeluinto todetaan energisyytenä, uppoutumisena sekä omistautumisena opiskelulle. (Salmela-Aro 2009). 42% opiskelijoista olivat vastanneet kokevansa opiskelun hyvin merkityksellisenä ja 27% vastanneista koki opiskelun innostavana. Energisyyttä opiskelussa ilmeni vain noin joka kymmenennellä opiskelijalla.

Stressistä johtuvaa uupumusta ja uupumuksesta johtuvaa masentuneisuutta ja yksinäisyyttä voitaisiin lievittää luku- ja kaverikoiratoiminnalla, sillä tutkimusten mukaan ihmisen ja eläimen välinen kommunikointi tarjoaa henkilölle emotionaalista tukea, jolloin henkilön turvallisuudentunne ja itsetunto kohoavat (Velde, Cipriani &

Fisher 2005). Tämän lisäksi on myös tutkittu eläimen läsnäolon lieventävän yksinäisyyden ja masentuneisuuden tunnetta (Beetz, Uvnäs-Moberg Julius & Kortschal 2012).

Tutkimuksissa on todettu lukemisen edistävän ihmisen hyvinvointia ja terveyttä. Vuoden 2008 tutkimuksessa Dugdale ja Clark (2008) ovat todenneet lukemisen vaikuttavan useisiin elämän sektoreihin terveydellisesti, taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti. Heidän mukaansa esimerkiksi lukevat ihmiset todennäköisesti nauttivat vähemmän päihteitä, heitä ei yhtä todennäköisesti kohtaa työttömyys, he ottavat osaa enemmän yhteiskunnallisiin ja poliittisiin keskusteluihin, sekä saavat todennäköisimmin lapsia. Näiden lisäksi myös yleistieto on laajempaa sekä verbaalinen kyvykyys parempi. Lukemisen avulla voidaan lievittää stressiä sekä aktivoida muistia ja lapsilla on havaittu lukemisen vaikuttavan näiden lisäksi myös tarkkaavaisuuteen ja lukemisen taitoihin. Tämän lisäksi on havaittu lukemisen kehittävän taitoa asettua toisen ihmisen asemaan. (Idström [viitattu 29.5.2020.])

Kahdeksalla prosentilla opiskelijoista oli todettu jonkinlainen oppimisvaikeus tai oppimisvaikeuksia aiheuttava sairaus. Oppimisvaikeudet olivat yleisimpiä ammattikorkeakouluopiskelijoilla kuin yliopisto-opiskelijoilla. Tutkimuksessa selvisi yleisimpiä oppimisvaikeuksia olevan lukivaikeus ja tarkkaavaisuushäiriö. (Kunttu, Pesonen & Saari 2016.) Oppimisvaikeudet eivät ilmene kaikilla samalla tavalla, mutta vaikeudet korostuvat nuorilla ja aikuisilla esimerkiksi vieraissa kielissä, hitaassa lukemisessa, keskittymisessä sekä muistamisessa. Myös uusi opiskeluympäristö saattaa korostaa oppimisvaikeuksia.

Aikuisten kohdalla oppimisvaikeuksien tunnistaminen tai tukeminen on liian vähäistä. Lukivaikeudesta kärsivällä opiskelijalla voi olla negatiivisia tuntemuksia ja pelkoja liittyen oppimistilanteeseen ja näiden vaikeuksien myötä oppimisesta voi tulla opiskelijalle vielä vaikeampaa. Lukukoira voi tällaisessa tilanteessa toimia opiskelijan tukena, tehden oppimistilanteesta miellyttävämmän ja kynnys opiskelun aloittamiseen ei ole välttämättä niin suuri. (Oppimisvaikeus.fi [viitattu 6.3.2020].)

Kielten opiskelussa lukivaikeuden omaavalle henkilölle tavanomainen ongelma on sanaston oppiminen, pitkien sanojen toistaminen sekä vaikeiden sanojen ääntämi-

nen fonologisten ongelmien vuoksi. Tärkeätä on miettiä tarkkaan luettava materiaali, sillä sen avulla pidetään lukijan motivaatio yllä. (Oppimisvaikeus.fi [viitattu 6.3.2020].) Lukukoiran kanssa opiskelija voi harjoitella rauhassa vieraiden sanojen ääntämistä ja sanaston opettelua itselleen sopivaan tahtiin ilman paineita onnistumisesta. Tämän lisäksi koiran läsnäolo voi rauhoittaa opiskelijaa keskittymään luke- maansa tekstiin ilman hätäilyjä ja vähentää opiskelijan levottomuutta.

5.2 Mielensterveys

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mielensterveysseulan mukaan korkeakouluopiskelijoista 33 % koki kärsivänsä runsaasta stressistä, vuonna 2012 runsaasta stressistä oli vastannut kärsivänsä 30 % opiskelijoista. Syitä runsaalle stressille olivat esimerkiksi joka kolmanneksen mukaan vaikeudet esiintymisen kanssa sekä vaikeudet saada ote opiskelusta. Vastaajista yli viides osa koki negatiiviseksi tulevaisuuden näkymät, omat voimavarat sekä mielialansa. (Kunttu & Pesonen 2012.)

Heikko sitoutuminen opintoihin on myös yhteydessä opiskelijan terveyteen esimerkiksi ahdistuksen, uupumuksen ja stressin muodossa. Opintoihin heikosti sitoutuminen voi johtaa opiskelijalla myös opintojen hidastumiseen. (Korhonen & Hietava 2011.)

Tutkimuksessa kuultiin opiskelijoilta myös, mihin ongelmiin he toivoisivat saavansa apua. Korkeakouluopiskelijoista neljäsosa toivoi saavansa apua stressinhallintaan, ja viidesosa toivoi apua ajanhallintaan. Opiskelijoista 16–17 % toivoi saavansa apua opiskeluongelmissa- ja taidoissa ja 15–16 % kaipasi apua jännittämisen, mieliala- ja itsetuntoa-asioiden kanssa. (Kunttu, Pesonen & Saari 2016.)

Heriot Wattin yliopiston laatimassa tutkimuksessa tutkittiin koira-avusteisen toiminnan vaikutusta yliopisto-opiskelijoiden hyvinvointiin, mielentilaan ja ahdistukseen. Tutkimuksessa kontrolliryhmät jaettiin kolmeen osaan. Yksi ryhmä toimi koiran ja koiran ohjaajan kanssa, toinen ryhmä pelkäänsä koiran kanssa ja kolmas ryhmä toimi vain koiran ohjaajan kanssa. Tutkimukseen osallistui 132 yliopisto-opiskelijaa

ja tapaamiset olivat pituudeltaan 20 minuutin mittaisia. Tutkimuksen tuloksen mukaan, jopa 20 minuutin mittaiset lyhyet tapaamiset koiran kanssa voivat olla hyödyksi nostattamaan yliopisto-opiskelijoiden hyvinvointia ja mielialaa, sekä laskemaan heidän ahdistustaan. Tutkimuksessa tuli myös ilmi opiskelijoiden mielialan kokevan positiivisempia muutoksia, kun he olivat koiran kanssa keskenään ilman ohjaajaa. (Grajfoner, Harte, Potter & McGuigan 2017.)

Lukukoiratoiminta voikin edistää korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia, vaikka tapaamiset koiran kanssa olisivatkin lyhyitä. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa ilmeni, että opiskelijat kaipaavat eniten apua juuri opiskelussa, jännittämisessä sekä mielialaongelmien kanssa. Tämän lisäksi useat opiskelijat kokivat suurta stressiä. Näihin ongelmiin voisi löytyä tukea lukukoiratoiminnasta, sillä toiminnan perustarkoituksena on toimia lukijan tukena oppimisessa ja lievittää hänen stressiään (Lukukoirat [viitattu 12.3.2020]).

Jyväskylän yliopistolla järjestetyssä luku- ja kaverikoiratoiminnassa tarkoituksena on tuoda tukea opiskelijoiden hyvinvointiin sekä opiskeluun. Blogitekstissä kuvailaan koirien olleen hyödyllisiä yliopiston viestintä- ja kielikursseilla, koirien vaikuttaen positiivisesti opiskelijoiden esiintymisvarmuuteen. Opiskelijat ovat myös kuvailleet koirien lieventäneen heidän stressiään ja yksinäisyyden tuntemuksia ja tuoneen heillä iloa opiskeluarkeen. (Taalas 2019.) Koirien tuomasta läsnäolosta on siis positiivisia vaikutuksia opiskelijoille, niin oppimisen kuin hyvinvoinnin kannalta.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää tutkimuksen kohdetta ja sen ominaisuuksia. Tämän lisäksi kvalitatiivinen tutkimus haluaa ymmärtää tutkimuksen kohderyhmien kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta aiheesta, tarkastella aihetta kokonaisvaltaisesti. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen ja suosiikin sellaisia aineistonkeruun menetelmiä, joiden avulla, saadaan tutkittavien henkilöiden näkökulmat esiin. Aineistonkeruumenetelmiä laadulliselle tutkimukselle ovat esimerkiksi haastattelut ja havainnot. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009.)

6.1 Teemahaastattelu

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi on valittu teemahaastattelu. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa haastateltavia haastatellaan tiettyjen teema-alueiden pohjalta, jotka ovat tiedossa, eikä niinkään yksityiskohtaisten kysymysten avulla, joilla olisi tarkka muotoilu tai järjestys. Teemat avustavat haastattelijaa ohjaamaan haastattelua ja pysymään aiheessa ja haastattelija voi kirjoittaa itselleen esimerkiksi ranskalaisten viivojen avulla kysymyksiä muistiin, joiden myötä keskustelu voi edetä joustavasti. Haastateltaviksi valitaan henkilöitä, jotka ovat kokeneet tietyn, teemoihin pohjautuvan tilanteen. Haastattelulla tahdotaan, että haastateltavat pystyvät mahdollisimman vapaasti kommentoimaan omia näkemyksiään haastattelun teemoista ja teemahaastattelulla halutaankin selvittää haastateltavien aikaisemmat kokemukset ja näkemykset. Haastattelun etuja ovat myös se, että haastattelutilanteessa kysymyksiä voidaan syventää tai selventää. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Teemahaastattelu sopii erityisesti sellaisiin tilanteisiin, joissa tutkimusaihe ei ole kovin tunnettu. Tärkeää teemahaastattelun kannalta on aiheeseen huolellinen perehtyminen sekä soveliaiden haastateltavien valitseminen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Opinnäytetyössä teema-alueet ovat lähes samat jokaiselle haastateltavalle, mutta teemoissa on kuitenkin huomioitu haastateltavien henkilöiden taustat ja teemojen soveltuvuus heidän kohdallaan. Haastateltavat ovat valittu sillä perusteella, että aiheeseen saadaan eri näkökulmia sekä kokemuksia. Haastateltavia lähestyttiin sähköpostitse.

6.2 Tutkimuksen toteutus

Lukukoiratoiminnan kokemuksista korkeakouluissa haastateltiin Hämeenlinnan ammattikorkeakoulussa toimintaa ohjannutta Merja Salmista sekä Jyväskylän yliopistolla luku- ja kaverikoiratoimintaa perustanutta Peppi Taalasta. Lappeenrannasta haastateltiin LUTin professoria Satu-Pia Reinikaista, jolta löytyy myös kokemusta lukukoiratoiminnasta. Seinäjoen ammattikorkeakoululta haastateltiin lehtori ja erityisopettajan pätevyyden omaavaa opinto-ohjaajaa Päivi Uittia ja hänen näkemystään lukukoiratoiminnan tarpeellisuudesta ja hyödyistä opiskelijoiden keskuudessa. Tämän lisäksi haastateltiin henkilökuntaa Seinäjoen ammattikorkeakoulun kampuskirjastolta heidän näkemyksistään lukukoiratoiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Lähestyin myös haastattelun merkeissä Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoira-vastaavaa Eeva Ojalaa.

Haastattelut suoritettiin joko puhelinhaastatteluna tai Skype-tapaamisena aikavälillä 8.4.2020.-25.5.2020, koska lähihaastatteluiden mahdollisuus oli poisluettu tutkimus-hetkellä vallinneen pandemian takia ja pitkien etäisyyksien sekä aikataulujen vuoksi. Yksi Skype-tapaaminen järjestettiin ryhmähaastatteluna, mutta muut tutkimuksen haastattelut olivat yksilöhaastatteluita, joista yksi oli Skype-haastattelu ja loput tapahtuivat puhelinhaastattelun välityksellä. Tämän lisäksi kaikki haastattelut nauhoitettiin tutkimuskäyttöä varten ja haastateltaville ilmoitettiin nauhoittamisesta asianmukaisesti.

Ryhmähaastattelun luonne on keskusteleva ja haastattelutilanteessa haastateltavat voivat vastata vapaasti tuoden eri näkökulmia esiin tutkittavasta aiheesta. Haastattelija puhuu haastattelijoille samaan aikaan, mutta voi kuitenkin esittää yksittäisiä kysymyksiä tietyille henkilöille haastattelussa. Ryhmähaastattelun avulla voidaan selvittää henkilöiden yhteinen näkemys tutkittavasta asiasta nopeasti yhtä aikaa.

Yksilöhaastatteluun verrattuna ryhmähaastattelussa on ongelmallista se, että haastattelutilanteessa voi nousta dominoivaan asemaan yksi tai kaksi henkilöä, jolloin muut haastateltavat jäävät sivuun. Haastattelija voi ratkaista tilanteen kysymällä aiheeseen kommentteja sivuun jääviltä henkilöiltä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61–63.)

Opinnäytetyön ryhmähaastattelun tavoitteena oli seurata haastateltavien keskustelua lukukoirista ja selvittää olisiko korkeakoulukirjastolla kiinnostusta olla osallisena lukukoiratoiminnassa, jos sellaista järjestettäisiin. Ryhmähaastattelu oli opinnäytetyön kannalta hyödyllinen, sillä siinä pääsi seuraamaan haastateltavien yhteistä keskustelua ja heidän ajatustenvaihtoonsa aiheesta. Haastateltavat olivat saman organisaation edustajia, joten pidettiin perusteltuna valintana lähteä haastattelemaan heitä yhdessä kuin erikseen. Haastattelijan tehtävänä oli varmistaa, että jokainen haastateltava pääsee tuomaan esille oman näkemyksensä aiheesta. Haastattelijan vastuulla oli myös kannustaa haastateltavia keskustelemaan. Haastattelukysymykset laadittiin 3–5 teeman alle ja teemat pyrkivät olemaan lähes toistensa kaltaisia, mutta kohderyhmät kuitenkin huomioiden.

Lukukoiratoimintaan osallistuneille henkilöille laadituissa kysymyksissä lähdettiin liikkeelle ensin taustakysymyksistä, jonka jälkeen siirryttiin kyselemään heidän lukukoiratoimintansa suunnittelusta, ja siitä kuinka se lähti käyntiin. Näiden jälkeen teemoina olivat kokemukset lukukoiratoiminnasta, yhteistyökuviot ja toiminnan kehittäminen.

Puhelinhaastattelun välityksellä haastateltiin Jyväskylän yliopistolta 24.4.2020 Peppi Taalasta, jonka haastattelun pituus oli 55 minuuttia. Hämeen ammattikorkeakoulusta haastateltiin 8.4. Merja Salmista, jonka haastattelun pituus oli myös 55 minuuttia. 25.5.2020 haastateltiin LUT-yliopistolta Satu-Pia Reinikaista, haastattelun kesto oli 50 minuuttia. Alussa taustoitettiin hänen kokemustaan luku- ja kaverikoira-toiminnasta ja hänen näkemyksiään toimintojen hyödyistä ja haasteista. Tämän lisäksi tiedusteltiin kuinka luku- ja kaverikoirat ovat olleet esillä LUTin yliopistolla ja LAB-ammattikorkeakoulussa. Siirryin siitä tiedustelemaan, olisiko lukukoiratoiminnalle kysyntää yliopistolla tai ammattikorkeakoulussa, ja jos olisi, minkälaisessa muodossa.

SeAMKin kirjaston henkilökuntaan kuuluvia tietopalvelusihteeri Mervi Löytynojaa, informaatikko Silja Saarikoskea ja informaatikko Anu Latva-Reinikkaa lähestyttiin kolmella haastatteluteemalla. Kyseiset henkilöt valikoituivat SeAMKin kirjastolta haastatteluun, sillä heillä on taustaa koirien kanssa ja halusin kuulla heidän näkemyksensä aiheeseen. Haastattelu suoritettiin 16.4.2020 Skypen välityksellä ryhmähaastatteluna ja haastattelun kesto oli 49 minuuttia. Haastattelu aloitettiin jälleen taustakysymyksillä tiedustellen, onko kellään heistä aikaisempaa kokemusta lukukoiratoiminnasta. Tämän jälkeen ryhdyttiin yleisesti kyselemään lukukoiratoiminnasta ja siitä, mikä on heidän näkemyksensä, jos tällaista toimintaa ryhdyttäisiin järjestämään heidän organisaatiossaan. Viimeisenä teemana oli yhteistyö, jossa tiedusteltiin, keitä he pitäisivät potentiaalisian yhteistyökumppaneina, jos toimintaa ryhdyttäisiin järjestämään.

14.4.2020. haastateltiin Skype-haastattelun välityksellä SeAMKin lehtoria ja erityisopettajaa Päivi Uittia, jonka haastattelu kesti 39 minuuttia. Haastattelu alkoi taustakysymyksillä, jonka jälkeen siirryttiin haastattelemaan häntä opiskelijoiden lukemiseen liittyvistä vaikeuksista, kuten minkälaisia vaikeuksia heillä tunnistetaan ja kuinka vaikeuksia lähdetään auttamaan. Seuraavaksi siirryttiin keskustelemaan lukukoiratoiminnasta, hänen kokemuksistaan siitä, ja näkemyksistä sen toimivuudesta korkeakoulukentässä. Lopuksi tiedusteltiin keitä hän pitäisi sopivina yhteistyökumppaneina lukukoiratoimintaa varten.

Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoiravastaavaa Eeva Ojalan haastattelu tapahtui puhelinhaastattelun välityksellä 1.5.2020 ja haastattelu kesti 1h 5 minuuttia. Haastattelu järjestettiin uudestaan sähköpostihaastatteluna, sillä puhelinhaastattelun nauhoituksessa tapahtui tekninen ongelma, jonka vuoksi nauhoitteesta jäi talteen vain viimeiset 30 minuuttia haastattelusta. Eeva Ojalan haastattelun aloitettiin taustakysymyksillä ja tiedusteltiin hänen työnkuvastaan Etelä-Pohjanmaan Kennelliiton parissa. Tämän jälkeen kyseltiin yleisesti luku- ja kaverikoira toiminnasta Etelä-Pohjanmaan alueella, lähinnä kuinka kauan toiminta on jo kestänyt, kuinka toimintaa markkinoidaan ja mitkä ovat tyypillisimpiä kohtaamispaikkoja. Tämän lisäksi kysyttiin, onko tapaamisten jälkeen havaittu asiakkaisissa esimerkiksi stressin lievittymistä tai esiintymisjännityksen katoamista. Tiedusteltiin myös, onko lukukoiratoiminnalla mahdollisuuksia esimerkiksi korkeakouluympäristössä opiskelijoiden parissa.

6.3 Tutkimuksen eettisyys ja validius

Eettisyys tutkimuksessa perustuu tutkimuksen luotettavuuteen ja uskottavuuteen. Näitä edellyttää se, että tutkija on tutkimuksessaan toiminut hyvän tieteellisen käytännön vaatimalla tavalla. Hyvää tieteellistä käytäntöä voivat loukata esimerkiksi tulosten puutteellinen kirjaaminen ja säilytys, puutteellinen viittaaminen, huolimaton ja harhaanjohtava raportointi tuloksista tai tutkimusmenetelmistä. Tutkimuksen eettisyyden pohdinta alkaa jo tutkimuksen alussa, kun tutkimusaihetta valitaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Opinnäytetyön tutkimusaihetta miettiessä kriteerinä oli, että kohderyhmäksi valikoituisi aikuiset.

Opinnäytetyön tutkimuksessa ja tutkimustuloksissa puhutellaan haastateltavia nimitä. Tähän päätökseen päädyttiin, sillä kaikki haastateltavat myöntivät siihen, kun haastateltavilta pyydettiin lupa eikä nimien käyttämiselle ollut muita esteitä.

Haastateltavilla oli myös mahdollisuus saada opinnäytetyö myös luettavakseen ennen sen julkistamista ja he voivat kommentoida, jos halusivat työhön muutoksia. Opinnäytetyötä on säilytetty työskentelyn aikana OneDrive-pilvipalvelussa ja opinnäytetyöhaastattelu, haastattelukysymykset ja haastatteluiden litteroinnit ovat säilytettyinä ulkoisella kovalevyllä. Haastattelut järjestettiin pääsääntöisesti joko puhelimen tai Skypen välityksellä. Haastatteluiden alussa haastateltavalle ilmoitettiin, että haastattelut nauhoitetaan tutkimuskäyttöä varten ja tuhoetaan sen jälkeen. Tämän lisäksi haastateltavilta kysyttiin haastattelun yhteydessä lupa heidän nimiensä mainitsemiseen opinnäytetyössä, ja vielä erikseen pyydettiin kirjallinen lupa siihen.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastattelukysymyksiä laatiessa pyrittiin pitämään teemat samankaltaisina, jotta tuloksien vertailu olisi helpompaa. Kysymykset kuitenkin sovitettiin kohderyhmille sopiviksi. Vastauksia saatiin laajasti ja näkökulmia oli monipuolisesti. Luku- ja kaverikoiratoiminta on melko harvinaista vielä tällä hetkellä Suomen korkeakouluympäristössä, joten opinnäytetyön tarkoituksena oli lähteä selvittämään, olisiko lukukoiratoiminnalle mielenkiintoa ja kysyntää korkeakoulukentässä ja minkälaisia kokemuksia jo sitä toteuttaneilla organisaatioilla on. Opinnäytetyössä haluttiin erilaisia näkökulmia erilaisilta toimijoilta.

Haastateltavat jaoteltiin tuloksia läpikäydessä omiin kohderyhmiinsä, sillä se selkeytti tuloksien tutkimista. Kohderyhmät jaoteltiin kolmeen erilliseen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään sijoitettiin luku- ja kaverikoiratoimintaa korkeakouluympäristössä järjestäneet henkilöt ja tähän ryhmään kuului Hämeen ammattikorkeakoulun sosiaalialan ja sosiaali- ja terveysalan ylempien korkeakoulutusten koulutuspäällikkö Merja Salminen sekä Monikielisen akateemisen viestinnän keskuksen johtaja Peppi Taalas Jyväskylästä. Toinen ryhmä oli mahdolliset toiminnan järjestäjät tai yhteistyökumppanit, ja tähän ryhmään kuuluivat SeAMKin lehtori ja erityisopettaja Päivi Uitti sekä SeAMKin kirjaston henkilökuntaan kuuluvat tietopalvelusihteeri Merja Löytynoja, informaattikko Anu Latva-Reinikka ja informaattikko Silja Saarikoski. Viimeiseen ryhmään sijoitettiin lukukoiratoiminnan parissa työskennelleet henkilöt eli Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoiravastaava Eeva Ojala ja LUTin yliopiston professori Satu-Pia Reinikainen.

7.1 Vastaanotto

Haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiään siitä, olisiko lukukoiratoiminta toimivaa korkeakouluympäristössä ja minkälaisen vastaanoton idea on saanut, jos sitä on jo tuotu esille omassa organisaatiossa.

Opinnäytetyössä lähestyttiin luku- ja kaverikoiratoimintaa omissa organisaatioissaan järjestäneitä Merja Salmista ja Peppi Taalasta. Taalas (2020) kertoi lähte-

neensä taustoittamaan toimintaa lukemalla kirjallisuutta ja tutkimuksia aiheesta Kanadasta ja Yhdysvalloista. Salminen ja Taalas (2020) kommentoivat saaneensa lähinnä positiivisen vastaanoton toimintaidealle. Taalas totesi Jyväskylässä olleen joillakin pieniä epäilyksiä liittyen esimerkiksi allergioihin, mutta pääosin vastaanotto oli kiinnostunutta ja kannustavaa eikä ideaa välittömästi torpattu. Taalas haki toimintaa varten Kennelliitolta kirjallisen luvan ja oli yhteydessä Jyväskylän yliopiston johtoon. Toiminta lähti nopeasti käyntiin ja sai hyvän vastaanoton opiskelijoiden keskuudessa.

Salminen (2020) kommentoi, olleensa alussa yhteydessä organisaationsa viestintänopeuttajiin ja kirjastoon toiminnan puitteista. Vastaanotto kirjaston puolelta oli myönteinen ja kirjastosta löytyi toiminnalle yhteistyökumppani. Kielten ja viestinnänopettajien puolesta toimintaa kohtaan tuli ”peukutusta”, mutta hän kertoi asian jääneen siihen, eikä yhteistyötä syntynyt. Salminen kommentoi, ettei HAMKin opiskelijajärjestö niinkään innostunut ideasta, suhtautuen toimintaan varauksellisesti.

Vastaanotto myös SeAMKin kirjastohenkilökunnan puolesta ja lehtori ja erityisopettaja Päivi Uitilta oli myös positiivinen ja avoin. SeAMKin kirjaston henkilökunta suhtautui positiivisesti lukukoiratoiminnan ajatukseen korkeakouluympäristössä ja he uskoivat, että tällainen toiminta voisi toimia myös SeAMKissa ja pitivät sitä kokeilun arvoisena asiana, jos toimintaa varten löydettäisiin oikea kohderyhmä ja yhteistyökumppanit. Löytynoja (2020) totesi, että jos toiminta saataisiin aluilleen, voitaisiin tarkistella, kuinka suuri kysyntä toiminnalle on ja onko siitä hyötyä. Latva-Reinikka (2020) kertoi, että SeAMK kirjastoon hankitun Kira Kirahvi-pehmolelun kohdalla mietittiin mahdollisuutta sille, kiinnostaisiko opiskelijoita tulla lukemaan sille kirjastoon. Löytynoja kertoi pehmolelun hankinnan taustalla olleen kysely, jossa kirjaston asiakkailta oli kysytty toiveita kirjastoon liittyen ja jotkin vastauksista olivat sisältäneet toiveen kirjastokoirasta tai kissasta. Suoranaista pohdintaa lukukoirasta tai kaverikoirasta ei ole kirjaston osalta ollut.

Uitti (2020) kommentoi, että on paljon opiskelijoita, joita jännittää esiintyminen ja julkinen puhuminen, joten koiran seurassa harjoittelemine rauhassa voisi olla hyödyllistä. Hän totesi eläimen olevan rauhoittava elementti sillä se ei kommentoi eikä kritisoi ja uskookin koiran läsnäolon tuovan opiskelijalle varmuutta esiintymiseen.

Uitti kommentoi sen voivan olla hyödyllinen väline esimerkiksi vieraan kielen opiskelun kanssa ja suomea opiskelevien opiskelijoiden keskuudessa, ääntämisen harjoittelussa. Hän näkee toiminnan keinona kohottaa nuoren itsetuntoa esimerkiksi lukemisen, puhumisen ja esiintymisen parissa. Uitti näki nämä vaikutukset kauaskantoisina työelämään saakka. Hän piti lukukoiratoiminnan kokeilemista korkeakouluopiskelijoiden parissa kannattavana asiana, kuten myös SeAMKin kirjaston henkilökunta ajatteli.

Satu-Pia Reinikainen (2020) Lappeenrannasta kommentoi, että jos toimintaa saataisiin järjestettyä yhteistyössä oppilaskunnan kanssa systemaattisesti, niin se voisi ehkä onnistuakin. Mahdollisena tiiminä hän näkisi yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta kootuista opiskelijoista, jotka pääsisivät toimimaan iltapäivästä koirakkoina. Hän kommentoi keskustelun aiheesta olleen pintapuolista, mutta suhtautuminen mahdollisilta yhteistyökumppaneilta on ollut positiivista.

Eeva Ojala (2020) uskoi luku- ja kaverikoirien tarpeeseen korkeakouluissa ja uskoi niiden olevan hyväksi opiskelijoiden hyvinvoinnille, etenkin stressitasojen osalta ja osoittaa kiinnostustaan toimintaan korkeakouluissa. Hän kommentoi yhteistyötä tapahtuneen jo Seinäjoen koulutuskeskuksen Sedun kanssa, joten hän pitää hyvin mahdollisena myös yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

7.2 Kokemukset luku- ja kaverikoiratoiminnasta ja sen järjestämisestä

Haastateltavilta, jotka olivat toteuttaneet omassa organisaatiossaan luku- tai kaverikoiratoimintaa, kysyttiin tarkemmin heidän kokemuksistaan toiminnan järjestämisestä. Muilta haastateltavilta kysyttiin heidän kokemuksistaan ja näkemyksistään luku- ja kaverikoiratoiminnasta.

Peppi Taalas (2020) Jyväskylän yliopistosta kertoi olleensa mukana Kennelliiton vapaaehtoistyössä jo vuodesta 2015. Hän kertoi huomanneensa, että esimerkiksi esiintymisvarmuuden kursseja tarvitaan yhä enemmän ja että yliopistolla lähtökohdana on se, että jokainen kohtaa hankaluuksia elämässään ja on tärkeä tarttua niihin varhain. Taalas kertoi lähteneensä pohtimaan, eräällä koiravierailullaan kuinka luku- ja kaverikoiratoimintaa voitaisiin hyödyntää myös opiskelijoiden keskuudessa. Hän

kertoi ottaneensa StudentLifeen yhteyttä, joka pyrkii ylläpitämään opiskelijoiden opiskelukykyä ja kysyneensä heidän kiinnostustansa ideaa kohtaan. Kun toimintaa lähdettiin toteuttamaan, lähti mukaan Taalaksen lisäksi myös varajohtaja, StudentLifen koordinaattori, ylioppilaskunnan edustaja, esiintymisvalmennuksen kurssin opettaja sekä Keski-Suomen kaverikoira-toiminnan koordinaattori. Taalas kertoi olleensa moneen eri tahoon yhteydessä toiminnan puitteista ja kuulostelleensa heidän näkemyksiään aiheesta, ja toiminta eteni todella nopeasti.

Markkinointi tapahtui erilaisissa muodoissa kuten sosiaalisen median kautta Youtubessa, Facebookissa ja Instagramissa, mutta myös perinteisin tavoin kuten ilmoitustaulujen ja sähköpostin kautta. Myös visuaalista mainontaa hyödynnettiin laittamalla lattioihin kiinni tassun jälkiä, jotka opastavat tilaan, jossa toimintaa järjestetään. Sanallinen mainontakin levisi niin opettajien kuin kanssaopiskelijoiden kautta. Taalas kommentoi, ettei ongelmana ole se, etteikö opiskelijoita osallistuisi tarpeeksi, vaan se, että kaikki pääsisivät tasapuolisesti. Erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla pidettiin huolta siitä, että tieto toiminnasta tavoittaa heidät.

Jyväskylän yliopistolla toiminnassa on mukana 13 henkilökunnan omaa koiraa, joista suurin osa on lukukoiria. Kennelliiton puolelta mukana on 17 kaverikoiraa, jotka ovat mukana paikoittain. Taalas (2020) totesi, että suuremmallekin koiramäärälle olisi tarvetta. Hän kertoi toiminnan tarkoituksen olevan opiskelijoiden hyvinvoinnin parantaminen, stressin lievitys, rentouttaminen ja rauhoittumisen hetken suominen koirien seurassa. Taalas kertoi, kuinka opiskelijat ovat kuvailleet oloaan vapautuneeksi, rentoutuneeksi, onnelliseksi ja piristyneeksi koiran tapaamisen jälkeen. Kaiken kaikkiaan palaute on ollut Taalaksen mukaan positiivista. Toiminnalle on Jyväskylän yliopistolla omat tilat ja toimintaa järjestetään kahdessa eri tilassa. Hänen mukaansa vapaamuotoisia tapaamisia järjestetään muutaman kerran kuukaudessa ja ne ovat hyvin suosittuja opiskelijoiden keskuudessa. Tämän lisäksi koirat ottavat osaa vaihtelevasti erilaisiin yliopiston tapahtumiin sekä kursseille, jossa opiskelijat saavat esiintyä koiralle.

Merja Salminen (2020) Hämeen ammattikorkeakoulusta kertoi olleensa aktiivinen Kennelliiton kaverikoira-toiminnassa ja viimeisimmän koiransa hän koulutti vuonna 2018 lukukoiraksi ja aloitti lukukoiratoimintansa HAMKissa saman vuoden syksyllä, saatuaan toimintaan mukaan yhteistyökumppanin ammattikorkeakoulun kirjastosta.

Kirjaston kautta hän sai yhteyshenkilön, jonka kautta hoidettiin ajanvarausasiat. Myös tilat toimintaa varten tarjottiin kirjaston puolesta. Salmisen mukaan toimintaa markkinoitiin mainoslehtisten avulla ja HAMKin sisäisessä verkostossa kirjaston toimesta. Markkinoinnista huolimatta toiminta ei saavuttanut HAMKissa suurta suosiota. Salminen toimi yksin lukukoiratoiminnassa Ada-koiransa kanssa. HAMKissa kokeiltiin erilaisia ajankohtia opiskelijoiden keskuudessa, mutta Salminen epäilee, ettei tällä ollut kuitenkaan vaikutusta toiminnan suosioon. Toimintaa HAMKissa järjestettiin puolen vuoden ajan ja tapaamisia oli kerran kuukaudessa.

Salminen (2020) kommentoi asiakkaita olleen vaihdellen 1–4 asiakasta käyntiä kohden. Eräällä kerralla hän mainitsi kansainvälisiä opiskelijoita käyneen useampia, mutta HAMKin omia opiskelijoita ei niinkään. Hän kertoi koiran läsnäolon olleen puoleensa vetävä, mutta koira lähestyttiin vasta lukuhetkien päätyttyä. Salminen kommentoi asiakkaiden lukeneen lähinnä omia kirjojaan kuten romaaneja tai runoja, eikä niinkään opiskelumateriaalia. Hän myös huomasi kansainvälisten opiskelijoiden lukeneen lähinnä omalla äidinkielellään. Salminen kertoi tuoneensa koiraansa myös mukaan opetustilanteisiin, jossa opiskelijat ovat saaneet tutustua koiraan.

Salminen (2020) kommentoi huomanneensa koiransa tuoneen positiivisen ilmapiirin opiskelijoihin. Hän uskoi koiran tuovan paljon helpotusta ja lohtua stressaaviin elämäntilanteisiin ja opiskelijoille, jotka ovat yksinäisiä ja helpotusta esimerkiksi esiintymisjännitykseen. Salminen näki koiran läsnäolossa olevan paljon potentiaalia, esimerkiksi opetustilanteissa. Hänen näkemyksensä mukaan lukukoiratoiminta kyseisen nimikkeen alla assosioituu opiskelijoille lukemaan opettelemiseksi, ja uskoo toiminnan tavoittavan opiskelijoita paremmin jollakin muulla nimikkeellä. Salminen näki toiminnalla edelleen potentiaalia eikä pidä mahdottomana ajatuksena sitä, että lähtisi vielä joskus toimintaan uudestaan mukaan.

Päivi Uitti (2020) SeAMKista kommentoi idean lukukoiratoiminnasta olevan tuttu sekä nähneensä toiminnasta videoita internetissä, mutta ei ole kuitenkaan ollut konkreettisesti mukana siinä. Uitti uskoi lukukoiratoiminnan olevan hyödyllistä ja huomautti eläimellä olevan rauhallinen ja rentouttava vaikutus lukuhetkeen, sillä se ei kritisoi lukijaa.

SeAMKin kirjastolta Silja Saarikoski (2020) kommentoi tietävänsä lähialueiden kirjastojen toteuttavan lukukoiratoimintaa, mutta ei ole itse ollut osallisena kyseistä toimintaa. Hän kertoi olleensa hyvin kiinnostunut aiheesta ja seuranneensa toiminnasta kirjoitettuja kirjoituksia. Anu Latva-Reinikka kertoi myös seuranneensa lähikirjaston lukukoiratoimintaa ja kertoo, että koiranomistajana aihe kiinnostaa häntä yleisestikin. Mervi Löytynoja (2020) kertoi olleensa jo monta vuotta osana kaverikoira-toimintaa ja vierailleensa esimerkiksi vanhainkodeissa koirien kanssa, mutta lukukoiratoiminnasta häneltä ei löydy omakohtaista kokemusta, sillä omat koirat eivät ole tottuneet lapsiin, mutta aihe on kuitenkin hyvin tuttu. Löytynoja kommentoi olevansa erityisen kiinnostunut lukukoiratoiminnan mahdollisesta kohdistamisesta aikuisiin, sillä silloin hänen koiransa voisivat mahdollisesti osallistua toimintaan.

Satu-Pia Reinikainen (2020) LUTista kertoi aloittaneensa kaverikoirien parissa noin viisi vuotta sitten, ja hänellä on ollut toiminnassa mukana kaksi omaa koira. Hän kertoi toimineensa Lappeenrannan ryhmän vetäjien apuna, mutta nykyään hän käy vain tavallisilla kaverikoirakäynneillä. Reinikainen kertoi olevansa mukana myös lukukoiratoiminnassa ja toimii Kennelpiirin tasolla Kymin lukukoirayhteyshenkilönä ja Lappeenrannan kaverikoiraryhmän yleisötapahtumavastaavana. Hän kertoi LAB ammattikorkeakoulun järjestävän sosionomiopiskelijoilleen vuosittain luennon tai tapahtuman, jossa opiskelijoille kerrotaan luku- ja kaverikoira-toiminnasta. Luento on kestoltaan noin puolentoistatunnin tapahtuma, joka sisältää johdannon luku- ja kaverikoira-toiminnasta. Opiskelijat suunnittelevat myös harjoituksen vierailusta, ja vierailu käydään koiran kanssa lävitse. Opiskelijat saavat keskustella pienryhmissä koirien ohjaajien kanssa. Tämän lisäksi kaverikoirat osallistuvat myös kyseisen ammattikorkeakoulun mielenterveyspäiviin säännöllisesti muutaman kerran vuodessa oppilaskunnan kutsumana.

Eeva Ojala (2020) toimii Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoiravastaavana. Kaverikoiravastaavana hänen työnkuvaansa kuuluu oman piirinsä kaveri- ja lukukoira-toiminnan koordinoiminen. Tämä koordinointi pitää sisällään kaveri- ja lukukoira-kursseja, soveltuvuusarviointeja, koiraohjaajien koulutusta, tiedotusta, viestintää sekä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Hän kertoi myös työskentelevänsä Kennelliiton kaveri- ja lukukoira-työryhmässä, jonka työnkuvaan kuuluu esimerkiksi koulutusmateriaalien laatiminen, toiminnan kehittäminen ja organisointi Kennelliiton toimiston

kanssa, sekä kaverikoiravastaavien ja lukukoirayhteys henkilöiden koulutus. Tarpeen vaatiessa hän on apuna eri kennelpiirien luku- ja kaverikoirakursseille.

Ojala kertoi työskentelevänsä myös Seinäjoen kaverikoirien toimintaryhmän yhteys henkilöinä ja organisoivansa ryhmän toimintaa. Tämän lisäksi Ojala kertoi toimivansa kaverikoira- ja lukukoiraohjaajana eli käy vierailmassa koiriensa kanssa kaverikoira- ja lukukoiraikäynneillä.

Ojala (2020) kertoi Kennelliiton kaverikoiratoiminnan alkaneen Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2006 neljän koirakon voimin. Vuonna 2020 Etelä-Pohjanmaan kennelpiiriin kuuluvien kaverikoirien määrä on kasvanut Ojalan mukaan 141 kappaleeseen ja ohjaajia on 147. Kennelliiton kaverikoirien toiminta on aloittanut vuonna 2017 ja vuoteen 2020 mennessä Etelä-Pohjanmaalla on yhteensä 46 lukukoira työskentelevää koira. Toimintojen markkinointi tapahtuu monien eri väylien kautta. Facebookissa Etelä-Pohjanmaan kaveri- ja lukukoira sivujen kautta, Kennelliiton omien nettisivujen välityksellä, kirjaston kanavissa ja tapahtumissa, yleisötapahtumien esittelypisteillä, koiraohjaajien välityksellä ja koulut jakavat tietoa oppilailleen kotiin. Ojala kertoi havainneensa lukukoiraan asiakkaissa rohkeuden ja motivaation lisääntymistä sekä itsetunnon kohoamista, jonka hän laskee tärkeimpiin vaikutuksiin. Hänen mukaansa koiran rauhoittava läsnäolo auttaa myös keskittymiskyvyn parantumisessa sekä tuo positiivista suhtautumista lukemiseen.

7.3 Kohderyhmä

Haastatteluissa pohdittiin lukukoira toiminnalle sopivaa kohderyhmää ja esiin nousi useasti mahdolliseksi kohderyhmäksi kansainväliset opiskelijat ja vieraan kielen opiskelijat. Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoiravastaava Eeva Ojala (2020) kommentoi yleisesti lukukoira toiminnan suurimman kohderyhmän olevan lukemaan opettelevat ja lukihaasteiset lapset. Tämän lisäksi hän mainitsee kohderyhmäksi mielenterveyskuntoutujat, vanhukset, vammaiset, maahanmuuttajat ja opiskelijat. Hän kommentoi, ettei aikuisasiakkaita ole tällä hetkellä niinkään ja toivookin asiaan tulevan muutoksen.

Merja Salminen (2020) kommentoi kansainvälisiä opiskelijoita käyneen yhdellä kerralla useampia, HAMKin omia opiskelijoita ei niinkään. Uitti nosti myös haastattelussaan esiin sen, että lukukoiratoiminta voisi olla hyödyllinen viereen kielen opiskelussa, etenkin ääntämisessä ja puhumisen harjoittelussa, mutta toteaa myös, että lukukoiratoiminnasta voisi olla hyötyä myös lukuvaikeuksia omaaville opiskelijoille. Peppi Taalas (2020) kertoi heidän toimintansa olevan kaikille avoin, ja opiskelijat tulevat lähinnä hengaillemaan ja juttelemaan koirien seuraan. Koirat ovat osallistuneet myös suomen, ruotsin ja englanninkielisille esiintymisvarmuuksien kursseille aina paikoittain.

Satu-Pia Reinikainen (2020) totesi myös haastattelussaan kohderyhmäksi soveltuvan paremmin kieltenopiskelijat. Hän kommentoi, että toiminta voisi onnistua paremmin hänen organisaatiossaan pienemmällä kohdeyleisöllä, eikä niinkään masatoimintana, sillä muuten lukukoiria tarvittaisiin erittäin paljon. Reinikainen kommentoi myös, että ajanvaraussysteemi olisi käytännöllinen tällaisessa toiminnassa.

Päivi Uitti (2020) pohtii lukukoiratoiminnan soveltuvan hyvin sellaisille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia kieltenopiskelun kanssa, niin suomen kielen kuin vieraiden kielten. Hän näkee oivana kohderyhmänä etenkin Suomea opiskelevat kansainväliset opiskelijat, jotka arkailevat suomen kielen käyttöä. Hän myös näki lukukoirasta olevan hyötyä sellaisten opiskelijoiden kanssa, jotka esimerkiksi änkyttävät, jännittävät paljon esiintymistä tai ovat ujoja julkisen puhumisen suhteen. Myös pari- tai pienryhmätoiminnan hän näkee mahdollisena, jossa opiskelijat voisivat tukea toisiaan, porrastettuna etenemisenä.

SeAMKin kirjaston henkilökunnasta Löytynoja (2020) kommentoi lukukoiratoiminnan sopivan kenelle vaan, mutta totesi, että eniten hyötyä voisivat saada he, joilla on lukihäiriö tai keskittymisvaikeuksia, sillä hän ajatteli heidän hyötyvän enemmän tällaisista 15 minuutin henkilökohtaisina tapaamisista. Myös vaihto-opiskelijat hän kertoi näkevänsä potentiaalisena kohderyhmänä. Hän pohti haastattelussa, että koiran läsnäolo voisi rentouttaa ja lieventää stressiä, kun opiskelija harjoittelisi esimerkiksi tenttiin. Saarikoski (2020) totesi, että koiran läsnäolosta voisi olla hyötyä opetustilanteissa ja hän pohti sen mahdollisuuksia esimerkiksi opinnäytetyön ohjaustilanteissa. Hän myös laajentaisi kohderyhmää erilaisiin tilanteisiin. Latva-Reinikka (2020) totesi lähestymistavaksi sen, että ensin lähestytään haastavia kohderyhmiä

ja sen jälkeen laajennetaan suuremmalle yleisölle. Saarikoski mietti myös koiran mahdollisuuksista oppimisen edistämisessä ja miettii sellaista tilannetta, jossa toisi koiran mukanaan haastaviin oppimistilanteisiin kuten tiedonhankintatunneille. Hetkestä tulisi opiskelijalle koiran läsnäolon myötä positiivinen ja mieleenpainuva.

7.4 Yhteistyötahot

Haastatteluissa nousi monipuolisesti esiin erilaisia tahoja, jotka miellettiin sopiviksi yhteistyötahoiksi lukukoiratoiminnan puitteissa. Esiin nousivat useasti Kennelliitto, opiskelijajärjestöt, erityisopettaja, opinto-ohjaajat, psykologi, kirjasto, sosiaalialan tutkinnon opiskelijat.

Eeva Ojala (2020) neuvoi tutustumaan lukukoiratoimintaan Kennelliiton sivuilla ja lukukoiratoiminnasta kiinnostuneita ottamaan alussa yhteyttä oman alueensa lukukoirayhteyshenkilöön tai kaverikoiravastaavaan.

Satu-Pia Reinikainen (2020) mainitsi kampusalueella toimiviksi yhteistyökumppaneiksi oppilaskunnan, kielikeskuksen ja tiedekirjaston. Hän uskoi, että oppilaskunnan kautta voitaisiin saada opiskelijoita mukaan toimintaan yhteistyötä tekemään. Kirjaston hän kokee tilojen puitteista hyväksi yhteistyökumppaniksi. Kielikeskus taas toimisi hyvänä tiedon levittäjänä ja ohjaajana. Reinikainen kommentoi myös, että tarvittava tuki toimintaa varten saataisiin myös varmasti muilta opettajilta, sillä yhteisö on kuitenkin pieni.

SeAMKin kirjastosta Silja Saarikoski (2020) kommentoi, että toiminta voisi soveltua hyvin sosiaalialan opiskelijoiden kanssa yhteistyönä toteutettavaksi esimerkiksi kurssin yhteyteen oppimistehtäväksi tai laajempaan projektina. Hän myös nosti esille opintopsykologin hyvänä vaihtoehtona yhteistyökumppaniksi. Latva-Reinikan mukaan järkevä reitti lähestyä kohderyhmiä on opinto-ohjaajat, joiden kautta voidaan lähestyä näitä haastavia kohderyhmiä kuten heitä, joilla on esimerkiksi lukivaikeus.

Taalas nosti haastattelussaan esiin sen, että on tärkeää luoda toiminnalle pysyvä pohja ja miettiä etukäteen toimintamuodot ja tavoitteet ja tätä kautta ryhtyä mietti-

mään mitkä yhteistyötahot voisivat vakiinnuttaa toimintaa. Toiminnan pohjan vakiinnuttaminen on tärkeää, sillä satunnaisuus tekee toiminnasta raskasta eikä johda mihinkään pysyvään toimintaan.

Merja Salminen (2020) kertoi miettineensä HAMKin lukukoiratoiminnalle yhteistyökumppaneiksi myös sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita sekä opettajienkoulutuksen opiskelijat, mutta yhteistyötä ei kuitenkaan syntynyt. Hän myös kommentoi toivoneensa toimintaansa mukaan enemmän opettajia kuten kielten- ja viestinnänopettajia, jotka kohtaavat tunneillaan opiskelijoita, joilla on vaikeuksia esimerkiksi vieraan kielen tai suomen kielen opiskelun kanssa. Salminen kommentoi myös erityisopettajien olevan oivallinen yhteistyökumppani toimintaan. Hän kommentoi, ettei lukukoiratoiminnan toteuttamishetkellä organisaatiossa ollut erityisopettajaa saatavilla. Hän myös totesi, että yhteys opiskelijahyvintipalveluihin olisi ollut hyvä. Salmisen mukaan toiminnan toteuttamishetkellä kyseiset palvelut olivat hyvin kuormittuneita eikä ollut voimavaroja lähteä tällaiseen toimintaan mukaan ideoimaan ja tuottamaan, mutta suhtautuminen toimintaa kohtaan oli kuitenkin positiivinen.

7.5 Kehityssuunnat

Haastatteluissa tiedusteltiin luku- ja kaverikoiratoiminnan parissa työskennelleiltä henkilöiltä heidän näkemyksiään toimintojen hyödyistä ja haasteista, sekä siitä miten näitä voitaisiin vielä lähteä kehittämään ja missä on toiminnassa onnistuttu. Kysymys esitettiin Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoiravastaavalle Eeva Ojalalle, Hämeen ammattikorkeakoulun lehtorille Merja Salmiselle ja Jyväskylän yliopiston johtajalle Peppi Taalakselle.

Eeva Ojala (2020) kertoi haastattelussaan onnistumisen hetkistä, kun saadaan yhteistyökumppaneiksi kirjastoja ja kouluja, jotka ovat valmiita aktiivisesti jakamaan tietoa lukukoiratoiminnasta. Onnistumisen hetkiä ovat myös ne, kun lukukoiran luona käyneestä lapsesta huokuu onnistuminen ja innostuminen lukemista kohtaan. Hän mainitsee myös aktiiviset ja sitoutuneet koirakot lukukoiratoiminnan onnistujaksi. Haasteita lukukoiratoimintaan tuottaa koirakkojen riittävyyden takaaminen käynneille, jotka ovat kouluaikaan. Ojala kertoi monen koulun jonottavan tällä hetkellä omaa lukukoiraa Seinäjoella. Haasteisiin hän lisäsi vielä syrjäytymisvaarassa

olevien perheiden tavoittamisen ja perheen lapsien saamisen kirjastoihin lukemaan lukukoirille. Lukukoiratoiminnan kehityssuuntauksiin hän mainitsi toiminnan saamisen kaikkiin alueen kirjastoihin sekä toiminnan laajentamisen aikuisopiskelijoiden keskuuteen. Ojala kertoi haastattelussa myös virtuaalisesta etälukukoiratoiminnasta, joka on kehitetty koronarajoitusten vuoksi. Hän uskoi kuitenkin tämän muodon tulleen jäädäkseen, jos toiminta saa hyvää palautetta. Hän kommentoi, että tällaisella toiminnalla saadaan tavoitettua myös ne asiakkaat, jotka eivät voi esimerkiksi allergioiden takia osallistua perinteiseen lukukoiratoimintaan. Toiminta tapahtuisi videoyhteyden välityksellä.

Satu-Pia Reinikainen (2020) kertoi sekä lukukoira- että kaverikoiratoiminnassa olevan haasteita vapaaehtoisten koirakoiden riittävyyteen. Hän kommentoi, että etenkin päivätilaisuudet ovat haasteellisia järjestää säännöllisesti, sillä moni vapaaehtoinen ohjaaja käy päivätöissä. Onnistumisina hän näki kaverikoirien vierailut palvelutaloilla, joissa koirien vierailut ovat erittäin odotettuja ja koirien positiivisen vaikutuksen ihmisten henkiseen hyvinvointiin. Hän kertoi kysyntää olevan paljon enemmän, kuin he pystyvät tarjoamaan tällä hetkellä ja Reinikainen kommentoi yleisötahtumien, koulu- ja nuorisotilavierailujen olevan kovin suosittuja. Hän pohti, että ehkä lukukoirakoulutuksen sisällön uudelleen miettiminen olisi paikallaan. Hän kertoi kokevansa ohjaajien kuuden tunnin mittaisen koulutuksen lyhyenä, jossa ehdittää käymään vain perusasiat lävitse ja toteaakin kaipaavansa ohjaajille enemmän opastusta.

Jyväskylän toiminnasta Peppi Taalas (2020) kertoi toiminnan osalta onnistumisia olleen opiskelijoiden suuret osallistumismäärät toimintaan, opiskelijoiden olon helpottamista sekä toiminnan onnistunut vakiinnuttaminen. Hän mainitsi toiminnan tavoitteiksi vielä kartoittamisen parannuksen siinä missä kaikkialla heidän kannattaisi olla mukana sekä yhteistyö opiskelijoiden kanssa. Taalas kommentoi toiminnan tulevaisuuden näyttävän hyvältä ja innokkaita osallistujia toimintaan on paljon ja toiminnalle toivotaan laajennusta ja myös henkilökunnalta on tullut paljon toiveita päästä Kennelliiton arviointeihin. Tämän lisäksi myös tutkimuspuolta on tullut toimintaan paljon enemmän mukaan.

Merja Salminen (2020) kommentoi positiivista olleen toiminnan nopea käyntiin laittaminen sekä ammattikorkeakoulun kirjaston saaminen yhteistyökumppaniksi. Hän

näkee kirjaston edelleen hyvänä yhteistyökumppanina ja lähtisi uudestaan rakentamaan yhteistyötä tämän tahon kanssa. Parantamisen varaa Salminen kommentoi olevan siinä, kuinka opiskelijoihin saadaan kontakti ja siinä, kuinka opiskelijat ottavat toiminnan vastaan. Tärkeänä yhteistyökumppanina Salminen myös näki opettajat ja opiskelijahyvinvointipalvelut, joita toimintaan ei saatu mukaan. Salminen pohti, jos toimintaa ryhdyttäisiin miettimään vertaispalveluna ja kytkettäisiin opiskelijan rajapintaan. Hän piti myös potentiaalisena vaihtoehtona sitä, että ohjaajana toimisi joku opiskelijoista tai mahdollisesti ulkopuolinen ohjaaja ja näin ollen kynnys osallistua toimintaan olisi ehkä matalampi.

8 YHTEENVETO JA POHDINTAA

8.1 Yhteenveto tutkimuksesta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli lähteä tutkimaan lukukoiratoiminnan mahdollisuuksia korkeakouluympäristössä, koetaanko toiminta tarpeellisenä opiskelijoille ja minkälaisen vastaanoton idea sai. Taustaa ajatukselle loi se, että lukukoiratoimintaa on hyödynnetty Suomessa enimmäkseen lasten keskuudessa, kun taas esimerkiksi Kanadassa koirien läsnäoloa on tuotu myös opiskelijoiden keskuuteen lemmikkiterapian muodossa. (Rose, Godfrey & Rose 2015). Ajatuksia herätti myös lukemisen tuoma positiivinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin (Kirjastot aikuisten lukemisen edistäjinä 2017, 15). Opinnäytetyössä lähdettiin siis yhdistämään ajatuksia lukemisen tuomista positiivista vaikutuksista ihmiseen sekä eläimen tuomaa positiivista läsnäoloa, joka myös parantaa ihmisen hyvinvointia. Nämä kaksi seikkaa kohdistettiin ajatuksen tasolla korkeakouluopiskelijoihin, joiden elämä voi olla hyvin stressaavaa esimerkiksi uuden elämäntilanteen vuoksi tai opintojen tuoman stressin takia. Lukukoira nähtiin myös apuvälineenä opiskelijoille, joilla on vaikeuksia oppimisen kanssa. Työssä pohdittiin sitä, voitaisiinko opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia tukea lukukoirien avulla.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, sillä opinnäytetyössä tahdottiin perehtyä näkökulmiin ja ajatuksiin lukukoiratoiminnasta korkeakouluissa. Tutkimuksessa hyödynnettiin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää eli teemahaastattelua, joka auttoi haastattelukysymyksien laatimisessa aihealueittain. Haastateltavat jaoteltiin tutkimustuloksia läpikäydessä kolmeen ryhmään, jonka avulla myös haastateltavat valittiin. Ensimmäinen ryhmä piti sisällään henkilöitä, jotka olivat toteuttaneet korkeakouluympäristössä luku- tai kaverikoiratoimintaa, ja haastattelussa käytiin lävitse heidän kokemuksiaan toiminnan toteuttamisesta. Toinen ryhmä piti sisällään henkilöitä, jotka olisivat potentiaalisia yhteistyökumppaneita toiminnan puitteissa ja heidän kanssaan käytiin läpi lukukoiratoiminnan toimivuudesta korkeakouluympäristössä. Haastateltavat antoivat myös vinkkejä keitä kannattaisi haastatella opinnäytetyötä varten ja näin ollen syntyi kolmas ryhmä, jotka työskentelivät jollain tapaa luku- tai kaverikoirien parissa.

Aihe oli melko tuore, sillä Suomessa lukukoiratoimintaa korkeakouluympäristössä ei ole juuri paljoa vielä toteutettu. Pohjaa opinnäytetyölle loi Hämeen ammattikorkeakoulussa toteutettu lukukoiratoiminta ja Jyväskylän yliopistossa järjestettävä luku- ja kaverikoiratoiminta ja näistä tehdyt julkaisut. Tutkimuksessa nousi mielenkiintoisesti esille se seikka, kuinka onnistumiseltaan vastakohtat Hämeen ammattikorkeakoulun lukukoiratoiminta ja Jyväskylän yliopiston luku- ja kaverikoira toiminta olivat. Ajatuksia herättävää oli se, miksi onnistumiset olivat näin vastakkaiset. Suuri ero toteutettujen toimintojen välillä oli se, että Hämeen ammattikorkeakoulussa lukukoiratoimintaa toteutti Merja Salminen yksinään oman koiransa kanssa. Jyväskylän yliopistossa taas toimintaa varten Peppi Taalas loi toiminnalle perustan, johonka oli kehitetty selkeät tavoitteet ja vahva pohja, jonka myötä toimintaan lähti mukaan suuri joukko koirakoita. Tämän lisäksi Taalaksella oli yksikön johtajana vapauksia päättää, mihin kaikkialle koiria voitaisiin opetustoiminnassa liittää.

Haastateltavien keskuudessa ajatus lukukoirien tuomisesta korkeakouluympäristöön sai positiivisen vastaanoton ja sitä pidettiin kokeilemisen arvoisena asiana. Toiminnalla nähtiin olevan potentiaalia sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemisen kanssa että opiskelemisen tukena. Koira nähtiin rauhoittavana elementtinä, joka ei tuomitsisi opiskelijaa ja mahdollisesti laskisi opiskelijan stressitasoja ja nostattaisi itsetuntoa opiskelun parissa.

Kohderyhmäksi lukukoiratoimintaa varten nimettiin useasti opiskelijat, joilla on vaikeuksia opiskelujen suhteen esimerkiksi lukihäiriön muodossa, esiintymisjännityksenä tai keskittymisvaikeuksina. Myös kieltenopiskelijat ja kansainväliset opiskelijat nähtiin potentiaalisina kohderyhminä lukukoiratoimintaan. Tämän lisäksi lukukoiratoimintaa pidettiin sopivana kaikille opiskelijoille, mutta ensisijaiseksi kohderyhmäksi nousivat kuitenkin ne opiskelijat, joilla on oppimisvaikeuksia. Toiminnan aloittaminen nähtiin myös kannattavampana aloittaa pienemmällä kohderyhmällä ja laajentaa suurempaan, jos toiminnalle olisi kysyntää.

Haastatteluissa nousi esiin usein samankaltaisia ehdotuksia yhteistyökumppaneista lukukoiratoimintaa varten. Ensisijaiseksi yhteistyökumppaniksi nousi Kennelliitto. Erityisopettajia, opinto-ohjaajia ja opiskelijajärjestöjä pidettiin hyvänä yhteistyökumppanina, joiden kautta voitaisiin tavoittaa mahdollisia kohderyhmiä. Yhteistyön

mahdollisuuksia opiskelijoiden kanssa pohdittiin myös, kuten lukukoiratoiminnan toteuttamista sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoiden keskuudessa esimerkiksi projektiluontoisena toteutuksena. Myös kirjastot nousivat esiin potentiaalisena yhteistyökumppanina niin tilojen kuin tiedotuksen puolesta.

Lukukoiratoiminnan mahdollisia kehityssuuntia mietittiin niiden haastateltavien kanssa, jotka olivat joko toteuttaneet lukukoiratoimintaa omassa korkeakoulussaan tai työskentelivät toiminnan puitteissa. Yleisesti lukukoiratoiminnan kehittämiseksi nousi tarve vapaaehtoisten koirakoiden riittävytydessä. Haasteiksi nousivat esiin koirakoiden riittävyys päivätahtumien aikana, sillä kysyntää on enemmän kuin tarjontaa.

Myös kohderyhmien riittävä tavoittaminen nousi kehityssuunnissa esiin, sekä kartoittaminen siitä, missä kaikkialla toimintaa tarvitaan. Tämä pätee myös korkeakouluissa järjestettyyn lukukoiratoimintaan. Myös yleinen mielikuva opiskelijoiden keskuudessa lukukoiratoiminnasta herättää pohdintaa. Tämä saa pohtimaan pitäisikö opiskelijoille toteutettavaa lukukoiratoimintaa markkinoida eri tavoin, jottei toiminta saa opiskelijoiden mielessä ”lukemaan opettelemisen” stigmaa.

Tutkimuksessa nousi esille se, että toiminnan vakiinnuttaminen varhaisessa vaiheessa on tärkeää, sillä se luo lukukoiratoiminnalle vakaan pohjan kasvaa. Haastateltavien keskuudessa nousi esille se, että toiminta olisi järkevintä aloittaa pienellä kohderyhmällä, jotta voidaan tarkastella lukukoiratoiminnan kannattavuutta ja tarpeellisuutta. Mietintään nousivat myös tavat, kuinka opiskelijoita lähestyttäisiin toiminnan puitteissa, jotta se kannustaisi opiskelijoita lähtemään mukaan toimintaan.

8.2 Tutkimuksen pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli lähteä selvittämään lukukoiratoiminnan mahdollisuuksia korkeakouluympäristössä, onko toimintaa kohtaan kiinnostusta ja sitä koetaanko toimintaa tarpeellisena. Tutkimuksessa lähestyttiin henkilöitä, jotka olivat työskennelleet lukukoiratoiminnan parissa tai jo toteuttaneet sitä korkeakouluissa sekä henkilöitä, jotka nähtiin joko potentiaalisina yhteistyökumppaneina lukukoiratoimintaa varten.

Lukukoiratoiminta korkeakouluympäristössä on Suomessa yhä tuoretta, eikä aiheesta ole tutkimushetkellä juurikaan kirjoitettu suomeksi julkaisuja, joten suomenkielisten lähteiden löytäminen aiheesta oli hieman haasteellista. Yleisesti lukukoiratoimintaa on kuitenkin harjoitettu lähes kymmenen vuoden ajan, joten itse lukukoiratoiminnasta oli saatavilla jonkin verran lähdemateriaalia.

Haastatteluja valmistellessa tuli muutoksia siihen, mitä aluksi oli suunniteltu. Alkuperäinen suunnitelma haastatteluissa oli se, että osa haastatelluista olisi järjestetty Seinäjoella kasvotusten. Haastatteluhetkellä vallinnut koronatilanne kuitenkin muutti haastattelumuodon lähihaastattelusta puhelin- ja Skype-haastatteluiksi. Haastateltavia lähestyttiin sähköpostin välityksellä ja esiteltiin aihe. Kaikki, joita kysyttiin haastateltavaksi opinnäytetyötä varten, suostuivat haastatteluun. Tekniikka toi haastatteluihin hieman ongelmia mukaan ja muutama Skype-haastattelu säräsi äänenlaadultaan, mutta oli kuitenkin ymmärrettävissä. Myös Eeva Ojalan haastattelun kohdalla nauhoitusväline tallensi vain haastattelun viimeisen puoli tuntia, jonka takia Ojalalle lähetettiin sähköpostitse uudestaan kysymykset vastattavaksi. Haastattelujen yhteydessä saatiin vinkkejä ottaa yhteyttä henkilöihin, jotka toimivat lukukoiratoiminnan parissa.

Kaiken kaikkiaan haastateltavia saatiin opinnäytetyöhön kattavasti erilaisista ryhmistä ja vastaukset haastattelukysymyksiin toivat paljon erilaisia näkökulmia aiheeseen. Kokonaisuudessaan ajatukseen lukukoiratoiminnasta korkeakouluympäristössä suhtauduttiin positiivisesti, joten toiminnalla on mahdollisesti tulevaisuudessa laajentamisen varaa myös opiskelijoihin. Luku- ja kaverikoiratoiminta on menestynyt hyvin Jyväskylän yliopistossa ja sen tulevaisuus näyttää valoisalta. Tämän lisäksi myös Seinäjoen kaupunginkirjasto on aloittanut pääkirjastollaan aikuisille suunnatun lukukoiratoiminnan, joka mahdollistaa aikuiselle 15 minuutin lukutapaamisen koiran kanssa. Tulevaisuudessa toimintaa voitaisiin tutkia tarkemmin ja lähteä esimerkiksi valtakunnallisen kyselyn avulla kartoittamaan suuremman yleisön näkemystä lukukoirien tuomisesta korkeakouluympäristöön. Toimintaa voitaisiin myös lähteä toteuttamaan projektiluontoisena hankkeena vahvan yhteistyön tukemana.

Mahdolliselle toiminnalle hyvä yhteistyökumppani voisi olla kirjasto. Kirjasto nousi usean haastateltavan mielessä esiin, ja monet näkivät kirjaston potentiaalisena yhteistyökumppanina toiminnassa, etenkin korkeakoulujen omat kirjastot. Kirjasto on

tärkeässä asemassa ihmisten hyvinvoinnin ja oppimisen edistäjänä ja myös kirjastolaissa määritellään kirjaston tehtävä edistää kirjallisuutta sekä tarjota ihmisille tiloja oppimiseen ja työskentelyyn. (L 29.12.2016/1492.) Näin ollen korkeakouluopiskelijoille kohdennettuun lukukoiratoimintaa varten korkeakoulujen oma kirjasto voisi olla sopiva paikka järjestää kyseistä toimintaa, koska täten toiminta olisi opiskelijoilla myös helposti saavutettavissa.

LÄHTEET

- Ahonen, L. 2013. Koirat kasvun ja kehityksen tukena koulussa. Teoksessa: K. Ikähiemo (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solutin Models House. 184-194.
- Ahvenainen, O. & Holopainen, E. 2014. Lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet: Teoreettista taustaa ja opetuksen perusteita. Jyväskylä: Special Data Oy.
- Beetz, A., Julius, H., Turner D. & Kotrschal, K. 2012. Effects of Social Support by a Dog on Stress Modulation in Male Children with Insecure Attachment. *Front Psychol.* 3, 352.
- Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H. & Kortschal, K. 9.8.2012. Psychosocial and psycho-physiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. [Verkkolehtiartikkeli]. *Frontiers in psychology*, 3, 7. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: https://pub.epsilon.slu.se/10563/1/uvnas_moberg_et al_130625.pdf
- De Jager, K. 2002. Successful students: does the library make a difference? [Verkkolehtiartikkeli]. *Performance Measurement and Metrics* 3 (3), 142-143. [Viitattu 26.4.2020]. Saatavana Emerald Insight tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Dugdale, G. & Clark, C. 2008. Literacy changes lives: An advocacy resource. Lontoo: National Literacy Trust.
- Erika. 15.11.2018. Lukukoiratoiminta Hämeenlinnan korkeakoulukeskuksessa. [Blogiteksti]. Hämeen ammattikorkeakoulun blogipalvelu. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: <https://blog.hamk.fi/kirjasto/lukukoiratoimintaa-hameenlinnan-korkeakoulukeskuksessa/>
- Eurostat Statistics Explained. 2020. [Verkkosivu]. Eurostat Statistics Explained. [Viitattu 7.4.2020]. Saatavana: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training
- Fodale, F. & Bates, J. 2011. What is the impact of the school library on pupils' personal development? A case study of a secondary school in Northern Ireland.. [Verkkolehtiartikkeli]. *School Libraries Worldwide* 17 (2), 99-110. [Viitattu 26.4.2020]. Saatavana: Library & Information Science Source tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Friesen, L. 2009. How a Therapy Dog May Inspire Student Literacy Engagement in the Elementary Language Arts Classroom. *Learning landscapes* 3 (1), 105-122.

- Grajfoner, D., Harte, E., Potter L.M. & McGuigan, N. 2017. The Effect of Dog-Assisted Intervention on Student Well-Being, Mood and Anxiety. [Verkkolehtiartikkeli]. International Journal of Environmental Research and Public Health 14 (5), 483. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: <https://www.mdpi.com/1660-4601/14/5/483>
- Haakana, N. & Kauppi, P. 2017. ”Koira ymmärtää kaiken, ku se oli niin läsnä ja kuunteli tosi tarkkaan.” Lukukoiran vaikutus vuosiluokan oppilaiden lukuvirheisiin ja sen yhteydet koettuun lukutilanteeseen. [Verkkojulkaisu]. Turun yliopisto: Rauman opettajankoulutuslaitos. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/146623/Haakana_Ninni_Kauppi_Pilvi_progradu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Haapala, A. 2015. Kirjastot elämyksellisinä oppimisympäristöinä. Teoksessa: L. Hokkanen (toim.) Sosiaalinen kirjasto. Helsinki: BTJ Finland Oy, 74.
- Hankkeet.kirjastot.fi. 2014. Kansalliset suositukset lukukoira-toimintaan kirjastoissa. [Verkkosivu.] [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kansalliset-suositukset-lukukoira-toimintaan-kirjastoissa>
- Hautamäki L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, E., & Suomela-Markkanen, T. 2018. Eläinavusteinen terapia: Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. [Verkkojulkaisu.] Helsinki: Kela. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236987/Tyopaperi140.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirvonen, J. & Jäkälä, M. 24.6.2019. KnowHau tukee opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelukykyä Jyväskylän yliopistossa. [Verkkosivu]. Jyväskylän yliopisto: Monikielisen akateemisen viestinnän keskus. [Viitattu 7.4.2020]. Saatavana: https://movi.jyu.fi/fi/kehittamistyo/knowhau/lue_lisaa/knowhau-tukee-opiskelijoiden-hyvinvointia-ja-opiskelukykyja-jyvaskylan-yliopistossa
- Huotilainen, M. & Peltonen, L. 2.1.2017. Tunne aivosi. [Verkkokirja]. Otava. [Viitattu 23.4.2020]. Saatavana: Bookbeat äänikirjasovelluksesta. Vaatii käyttöi-keuden.
- Hyötykoirat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kennelliitto. [Viitattu 12.3.2020.] Saata- vana: <https://www.kennelliitto.fi/koirat/hyotykoirat>

- Idström, A. Ei päiväystä. Kirjastojen hyötyvaikutukset tutkimusten valossa. [Verkkojulkaisu]. Vaikuttavuus.kirjastot.fi. [Viitattu 29.5.2020] Saatavana: <https://vaikuttavuus.kirjastot.fi/hyotyvaikutukset.html>
- Ikäheimo, K. 2013. Eläimen ja ihmisen suhde. Teoksessa: K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa: eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House. 5-9.
- Jyväskylän yliopisto. 23.4.2015. Laadullinen tutkimus. [Viitattu 7.9.2020]. Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Kaarinan kirjastossa luetaan koirille. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kirjastot.fi. [Viitattu 12.3.2020.] Saatavana: https://www.kirjastot.fi/ammattikalenteri/kaarinan-kirjastossa-luetaan-koiralle-f788ae?language_content_entity=fi
- Kahilaniemi, E. 2016. Eläinavusteinen interventio: asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Tampere: Viestipaino.
- Kairaluoma, L. & Tuovila, S. 2019. Nuorten lukivaikeudet ja opiskelun tuki. Teoksessa: M. Takala & L. Kairaluoma (toim.) Lukivaikeudesta lukitukseen. 201.
- Karlsson, E. 14.11.2019. Lukutaidottomuus vaanii myös korkeakouluopiskelijoita: ”Heikompien taso on heikentynyt entisestään.” [Verkkosivu]. Tutka.pro. [Viitattu 6.3.2020]. Saatavana: <https://tutka.pro/yhteiskunta/lukutaidottomuus-vaanii-myos-korkeakouluopiskelijoita-heikompien-taso-on-heikentynyt-entisestaan/>
- Kaverikoirat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kennelliitto. [Viitattu 12.3.2020.] Saatavana: <https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat>
- Kirjastot aikuisten lukemisen edistäjinä. 31.12.2017. [Verkkojulkaisu]. Helsingin kaupunginkirjasto. Viitattu 19.3.2020] Saatavana: <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Kirjastot%20aikuisten%20lukemisen%20edistajina.pdf>
- Korhonen, V. & Hietava, S. 2011. Mikä opiskelijaa motivoi, mikä ei? Korkeakouluopintoihin sitoutuminen motivaationäkökulmasta tarkasteltuna. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Juvenes Print. [Viitattu 17.4.2020]. Saatavana: <https://docplayer.fi/14081-Mika-opiskelijaa-motivoi-mika-ei.html>
- Korkeamäki, J. & Poutiainen, E. 4.10.2016. Mitä nuorten ja aikuisten lukivaikeudesta tiedetään?. [Blogiteksti]. Kuntoutussäätiö. [Viitattu 19.3.2020]. Saatavana: <https://kuntoutussaatio.fi/2016/10/04/mita-nuorten-aikuisten-lukivaikeudesta-tiedetaan/>
- Koulutuksen tutkimuslaitos. 17.4.2020. Arviointialueet. [Verkkosivu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 20.5.2020]. Saatavana: <https://ktl.jyu.fi/fi/pisa/arviointialueet>

- Kunttu, K. & Pesonen, T. 2012. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. [Viitattu 17.4.2020]. Saatavana: https://1285112865.rsc.cdn77.org/app/uploads/2020/01/KOTT_2012.pdf
- Kunttu, K., Pesonen, T. & Saari, J. 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. [Viitattu 17.4.2020]. Saatavana: https://www.yths.fi/app/uploads/2020/01/KOTT_2016-1.pdf
- L 29.12.2016/1492. Yleisten kirjastojen laki.
- Laatusuositus yleisten kirjastojen lukukoiratoimintaan. 16.11.2016. [Verkkajulkaisu]. Kennelliitto: Mikkelin kaupunginkirjasto & Etelä-Savon maakuntakirjasto. [Viitattu 19.3.2020]. Saatavana: <https://www.kennelliitto.fi/en/files/lukukoiratoiminnan-laatusuositus>
- Latva-Reinikka, A. 2020. Informaatikko. SeAMK kirjasto. Haastattelu. 16.4.2020.
- Leppälä, N. & Viinikainen, V. 2020. Opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia koiraavusteisesta yliopistopedagogiikasta. [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Pro-gradu tutkielma. [Viitattu: 11.9.2020]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/68148/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202003132395.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lukihäiriö.fi. 2015. Lukivaikeuden ilmeneminen. [Verkkosivu]. Lukihäiriö.fi. [Viitattu 7.4.2020]. Saatavana: <https://www.lukihairio.fi/lukivaikeus/lukivaikeuden-ilmeneminen/>
- Lukukeskus. 2017. 10 faktaa lukemisesta 2017. [Verkkosivu]. Lukukeskus. [Viitattu 7.4.2020]. Saatavana: <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta/>
- Lukukoirat. Ei päivystä. [Verkkosivu]. Kennelliitto. [Viitattu 12.3.2020]. Saatavana: <https://www.kennelliitto.fi/koirat/lukukoirat>
- Löytynoja, M. 2020. Tietopalvelusihteeri. SeAMK kirjasto. Haastattelu. 16.4.2020.
- Monikielisen akateemisen viestinnän keskus Movi. 28.10.2020. Tutkimus. [Verkkosivu]. [Viitattu 24.11.2020]. Saatavana: <https://movi.jyu.fi/kehittamistyo/knowhau/tutkimus>
- Moos-Bjerre, M. 2011. Rapport danskernes holdning til biblioteker 2011. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 7.4.2020]. Saatavana: https://www.db.dk/files/Rapport_Danskernes_holdning_til_biblioteker_2011.pdf

- OECD. 2016. How does PISA for Development measure reading literacy?. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 7.4.2020]. Saatavana: <https://www.oecd.org/pisa/pisa-for-development/8%20-%20How%20PISA-D%20measures%20reading%20literacy.pdf>
- Ojala, E. 2020. Etelä-Pohjanmaan kennelpiirin kaverikoiravastaava. Etelä-Pohjanmaan kaverikoirat. Haastattelu. 1.5.2020.
- Opetushallitus. 20.3.2019. Lukutaito on jokaisen supervoima – Opetushallitus koordinoi valtakunnallista työtä lukemisen edistämiseksi. [Verkkosivu]. Opetushallitus. [Viitattu 16.2.2020]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2019/lukutaito-jokaisen-supervoima-opetushallitus-koordinoi-valtakunnallista-tyota>
- Oppimisvaikeus.fi. 2020. Lukuvaikeus. [Verkkosivu]. [Viitattu 6.3.2020]. Saatavana: <https://oppimisvaikeus.fi/tietoa/lukihairio/>
- Pietarinen, R. 2017. Eläinavusteinen työskentely sosiaalityössä. [Verkkajulkaisu]. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden laitos. [Viitattu Viittauksen päivämäärä eli päivä jolloin lähde on luettu / käytetty]. Saatavana: https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170433/urn_nbn_fi_uef-20170433.pdf
- Reinikainen, S-P. 2020. Professori. LUT-yliopisto. Haastattelu. 25.5.2020.
- Rose, C., Godfrey, K. & Rose, K. 2015. Supporting Student Wellness: De-Stressing Initiatives at Memorial University Libraries. [Verkkajulkaisu]. Partnership: The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research. [Viitattu 18.2.2020] Saatavana: <https://journal.lib.uoguelph.ca/index.php/perj/article/view/3564/3654#.VubM1uYmvCY>
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 13.9.2020] Saatavana: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Saarikoski, S. 2020. Informaatikko. SeAMK kirjasto. Haastattelu. 16.4.2020.
- Salmela-Aro, K. 2009. Opiskelu-uupumismittari SBI-9 yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. [Viitattu 17.4.2020] Saatavana: <https://docplayer.fi/425229-Opiskelu-uupumismittari-sbi-9.html>
- Salminen, M. 2020. Sosiaalialan ja sosiaali- ja terveysalan ylempien korkeakoulutusten koulutuspäällikkö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haastattelu. 8.4.2020.
- Seinäjoki. Lukukoira aikuisille pääkirjastossa. 19.8.2020. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.9.2020] Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/tiedotteet/lukukoira-aikuisille-paakirjastossa-tutustumisilta-3-9/>

- Seppänen, A. 6.9.2018. ”Sinne vain on niin mukava mennä” – Yleisten kirjastojen asiakaskyselyn tulokset 2018. [Verkkajulkaisu]. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Opetus- ja kulttuuritoimi. [Viitattu 29.4.2020]. Saatavana: <https://www.avi.fi/documents/10191/10616116/Julkaistu-47-ESAVI-yleiset-kirjastot-ak-2018.pdf/6bea2edc-ddba-4d69-ab57-f4a042bd06b6>
- Suni, T. 4.3.2019. Aikuisen heikko lukutaito on tabu. [Verkkosivu]. Lukemattomat mahdollisuudet [Viitattu 18.2.2020]. Saatavana: <https://lukemattomat.turkuamk.fi/yleinen/aikuisen-heikko-lukutaito-on-tabu/>
- Taalas, P. 2020. Johtaja. Monikielisen akateemisen viestinnän keskus. Haastattelu. 24.4.2020.
- Taalas, P. 28.3.2019. Kaveri- ja lukukoirat ilahduttavat opiskelijoita Jyväskylän yliopistolla. [Blogiteksti]. Kennelliitto. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: <https://www.kennelliitto.fi/tietoa-meista/blogi/kaveri-ja-lukukoirat-ilahduttavat-opiskelijoita-jyvaskylan-yliopistolla>
- Tartu tassuun ja lue koiralle. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kirjastot.fi. [Viitattu 12.3.2020.] Saatavana: https://www.kirjastot.fi/ammattikalenteri/tartu-tassuun-ja-lue-koiralle-6ee378?language_content_entity=fi
- Tarvainen, J. 10.6.2018. Tutkija Sari Sulkunen: Aikuisten heikosta lukutaidosta pitää puhua enemmän ja näkyvimmin. [Verkkosivu]. Kielibaari. [Viitattu 18.2.2020]. Saatavana: <https://www.kielibaari.fi/tutkija-sari-sulkunen-aikuisten-heikosta-lukutaidosta-pitaa-puhua-enemman-ja-nakyvammin/>
- Terveysverkko. Ei päiväystä. Motivaatio. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.4.2020] Saatavana: <https://www.terveysverkko.fi/tietopankki/terveysliikunta/motivaatio/>
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 150-151.
- Uitti, P. 2020. Lehtori. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Haastattelu. 14.4.2020.
- Vakkari, P. & Serola, S. 2012. Perceived outcomes of public libraries. Library and Information Science Research. Vol 34. 37-44.
- Velde, P.B, Cipriani, J. & Fisher, G. 2005. Resident and therapist views of animal-assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. Australian Occupational Therapy Journal. 52, 43-50.
- Wolf, M. 2019. Silmäilystä on tullut normaali tapa lukea – ja se mullistaa yhteiskuntamme. [Verkkolehtiartikkeli]. Niin ja näin. [Viitattu 18.2020]. Saatavana: <https://netn.fi/artikkeli/silmailysta-on-tullut-normaali-tapa-lukea-ja-se-mullistaa-yhteiskuntamme>